

01

Meer dan een LAT-relatie

**Bibliotheek
HvA en UvA
samen**

02

Slim samenwerken
met archiefgebruikers

BHIC

03

Bibliotheek als werkplaats

Makerspaces

04

Grenzeloze mogelijkheden

Google Glass

**Open
data**
Open
overheid?

COLOFON

ISSN: 1385-5328

InformatieProfessional is een uitgave (17de jaargang) van Uitgeverij IP, Charlotte van Pallandtlaan 12, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, www.informatieprofessional.nl

redactieadres

InformatieProfessional, Charlotte van Pallandtlaan 12, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

uitgever

Peter van Gorsel.

redactie

Jos van Dijk, Alice Doek, Frank Huysmans, Alice de Jong, Marie-José Klaver (nieuwsredacteur), Carin Klompen, Marieke Kramer, Pepijn Lemmens, Leen Liefsoens, Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Matthijs van Otegem, Eric Sieverts en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl, Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Jeroen de Boer, Jos Damen, Carola van der Drift, Edwin Mijnsbergen, Tom de Munck, Mariëtte van Selm, Raymond Snijders, Christian van der Ven, Nol Verhagen en Hilde van Wijngaarden.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter), prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abbonementen

Uitgeverij IP, Charlotte van Pallandtlaan 12, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, e-mail administratie@informatieprofessional.nl
InformatieProfessional verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Abbonementsprijs € 90,-. Instellingen met meer dan één abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement € 60,-. Nieuwe abonnementen: abonnementen worden per jaargang afgesloten. Het abonnement wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gefactureerd. Beëindiging abonnement: Abbonementen kunnen uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Studentenabonnement € 50,- (met als maximale duur vier jaar), losse nummers € 12,50. Leden van de KNVI komen in aanmerking voor een gereduceerd abonnementsstarief. Meer informatie biedt het KNVI-secretariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, tel. 030-2330050, e-mail info@knvi.net.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site: Uitgeverij IP, tel. 06-44 09 19 85.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

ADVERTENTIE-INDEX

Adlib	27
GO opleidingen	12, 13
KNVI	35
Reekx	9, 32
LM	40

2013 06

04 Nieuws

10 **Interview** Otto Cramwinckel

14 **Interview** Niels Bakker

15 **Column** Eric Sieverts

31 **Lifehacking** Online file transfer-diensten

32 **Recht op informatie**

33 **Agenda**

34 **Boeken** Reflecting on the future of academic and public libraries & Constantijn Huygens

36 **Professional in het nieuws** Dimitri Tokmetzis

37 **Winnaars** Prisma's pitch 2013

38 **Column** Frank Huysmans

12 **Carola van der Drift**

Grenzeloze mogelijkheden van Google Glass

Google Glass is voornamelijk alleen als prototype verkrijgbaar, maar lijkt nu al het meest begerenswaardige gadget van 2013 te worden. Is deze 'slimme' bril cool of een beetje creepy?

16 **Pepijn Lemmens**

Interview met open data-specialist Paul Suijkerbuijk: 'Van open data naar open overheid'

Als projectleider van data.overheid.nl overlegt Paul Suijkerbuijk met overheidsorganisaties en marktpartijen over het openen en publiceren van data, zodat deze data kunnen worden hergebruikt. Een gesprek over open data, open overheid en de veranderende rol van informatieprofessionals.

20 Jeroen de Boer Makerspaces veroveren Nederland

Makerspaces – letterlijk: plekken waar je iets kunt maken – doen na de Verenigde Staten nu ook hun intrede in Nederland. Jeroen de Boer bespreekt dit nieuwe fenomeen.

REDACTIONEEL

Connector

Onderzoek heeft aangetoond dat Amerikaanse bibliothecarissen heel anders zijn gaan werken sinds de zoekmachines hun intrede hebben gedaan. De nieuwe zoektechnologie leek aanvankelijk bedreigend, maar heeft het vak van informatieprofessionals een geheel nieuwe invulling gegeven, zo valt in dit nummer te lezen. Bibliothecarissen zijn nu ‘connectors’ en verbinden bezoekers met bronnen.

Ook nu liggen er volop kansen, bijvoorbeeld op het gebied van open data, zoals Paul Suijkerbuijk in zijn interview vertelt. Of wat te denken van Google Glass: deze ‘slimme bril’ biedt straks wellicht mogelijkheden waar we eerder als professional alleen van hadden kunnen dromen. Maar misschien hebben we wel helemaal geen bril van Google nodig, als we met behulp van open data in de makerspace van de bibliotheek samen onze eigen bril kunnen maken. Steeds meer bibliotheken in Nederland bieden namelijk plaats aan de nieuwe trend makerspace (letterlijk: een plek waar je dingen kunt maken).

De LAT-relatie tussen de bibliotheken van de UvA en de HvA toont aan dat samenwerken niet alleen is voorbehouden aan makerspaces. En archieven kunnen door slim samenwerken met hun gebruikers profiteren van het werk dat reeds door hen is verricht. Met als stelregel: goed genoeg is ruim voldoende.

Jos Damen stelt in zijn opiniërende bijdrage dat de problemen voor bibliotheken onderdeel zijn van een wereldwijde trend. Hij eindigt toch nog optimistisch: overleven is mogelijk als bibliotheken zich nog meer dan nu richten op hun doelgroep, het informatieaanbod en de collecties die zij beheren. Met of zonder nieuwe bril.

Alice de Jong
redactie@informatieprofessional.nl

23 Christian van der Ven Slim samenwerken met archiefgebruikers

De meeste archiefschatzoekers bereik je via internet, maar dan moeten de stukken wel gescand en toegankelijk gemaakt zijn. Een klus waarbij samenwerking met archiefgebruikers geboden is. De ervaringen van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC).

26 Nol Verhagen en Hilde van Wijngaarden Hogeschool- en Universiteitsbibliotheek Amsterdam samen

De UvA en de HvA zijn op dit moment de enige universiteit en hogeschool in Nederland die intensief samenwerken en gezamenlijk bestuurd worden. Wat zijn de ervaringen?

29 Jos Damen Opinie: Bibliotheken worden kapot bezuinigd – en dat is deels hun eigen schuld

Jos Damen kijkt naar de oorzaken van die bezuinigingen en naar de veranderende rol van bibliotheken.

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 27 september. Bijdragen voor dit nummer zijn welkom tot 10 september.

Lire à la plage

Langs de kust van het Franse departement Seine-Maritime staan op diverse plekken, van Le Havre in het zuiden tot Le Tréport in het noorden, opvallende identieke huisjes. Redacteur Marieke Kramer kwam de oranje-witte strandbibliotheken, want dat zijn het, overal tegen en begon ze met de camera

te 'verzamelen'. De twaalf luxe cabanes van Lire à la plage zijn open van begin juli tot eind augustus. De badgasten kunnen gratis boeken lenen en gebruikmaken van het terras met ligstoelen en parasols. Op de foto het gebouw van de stad Dieppe, nog dicht op een wat sombere dag in juni.

Foto: Marieke Kramer

Robots schrijven Nederlandse en Zweedse Wikipedia vol

Duitse Wikipedianen bekritiseren Zweedse en Nederlandse naslagwerken vanwege honderdduizenden artikelen die door softwarebots zijn geschreven.

De Zweedstalige versie van Wikipedia telt sinds 15 juni jl. meer dan één miljoen artikelen. Daarmee is se.wikipedia.org een van de grootste nationale naslagwerken. In Zweden werd het bereiken van de mijlpaal van één miljoen artikelen enthousiast gevierd. Ook op de manier waarop veel artikelen tot stand komen, namelijk door schrijvende softwarerobots, zijn de Zweedse Wikipedianen trots. 454.000 artikelen op de Zweedse Wikipedia zijn geschreven door het programma Lsjbot. Ook het éénmiljoenste artikel, dat over de vlindersoort Erysichton elaborata gaat, is van de hand van Lsjbot. Lsjbot verzamelt informatie uit allerlei bronnen en stelt vervolgens een lemma samen.

Foto: Dan Coulter

De Duitse Wikipedianen zijn gepikeerd over de robotlemma's. Op 18 juni jl. haalde de Nederlandse Wikipedia de Duitse in qua hoeveelheid artikelen. De Duitse Wikipedia staat met

1,61 miljoen bijdragen op de derde plaats van Wikipedia's. Op nummer twee staat Nederland met 1,69 miljoen artikelen. De Engelstalige Wikipedia is met 4,3 miljoen bijdragen de

grootste gratis encyclopedie. In een discussie op het weblog van Wikimedia, de organisatie achter Wikipedia, vraagt een Duitse vrijwilliger zich af of de artikelen die door bots zijn geschreven, wel serieus genomen moeten worden. Ze zijn over het algemeen erg kort en weinig informatief.

De Nederlandstalige Wikipedia bestaat voor 57 procent uit door bots geschreven artikelen. Er zijn vier bots actief op de Nederlandse Wikipedia: Joopwikibot (verantwoordelijk voor 478.000 artikelen), LymaBot (154.000 artikelen), RobotMichiel1972 (143.000 artikelen) en GrashoofdBot (99.000 artikelen). Net als bij de Zweedstalige Wikipedia gaat het om zeer korte bijdragen. Sommige tellen slechts vier zinnen. De Duitstalige Wikipedia telt nul artikelen van robots. Alle artikelen zijn door mensen geschreven. <

Ontwerp openbare bibliotheek Bagdad bekend

Het Brits-Irakese bureau AMBS Architects gaat de nieuwe openbare bibliotheek van Bagdad bouwen. Het kantoor heeft de eerste ontwerptekeningen bekendgemaakt. De nieuwe bibliotheek is de eerste openbare bibliotheek die sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw in Irak gebouwd zal worden.

Het gebouw is 45.000 vierkante meter groot en zal de grootste leeszaal ter wereld bevatten. De bibliotheek biedt ruimte aan drie miljoen boeken en tijdschriften. Op het dak staat het woord 'lees' in het Arabisch. <

'Afgestudeerden niet informatievaardig genoeg'

Jonge Amerikaanse werknemers met een academische opleiding gebruiken Google en vergeten collega's te raadplegen als ze informatie zoeken.

Foto: Todd Lappin

Pas afgestudeerden missen vaardigheden om relevante informatie te achterhalen die ze nodig hebben voor hun werk. Dat blijkt uit het onderzoek 'Learning Curve: How College Graduates Solve Information Problems Once They Join the Workplace' van Alison J. Head van de University of Washington's Information School. De onderzoekers interviewden 33 afgestudeerden van Harvard University, University of Texas, University of Puget Sound en Santa Rosa Junior

College en 23 werkgevers, waaronder Smithsonian Institution, Microsoft, Marriott International en KPMG. Bijna driekwart van de afgestudeerde deelnemers had een fulltime baan.

Informatie zoeken, evalueren en gebruiken was voor bijna alle deelnemers een belangrijk onderdeel van hun functie. De meeste afgestudeerden zeiden in de interviews dat ze vaak de eerste treffer op Google gebruikten.

Hun werkgevers hebben echter

andere verwachtingen. Zij zijn op zoek naar afgestudeerde werknemers die uitgebreid zoeken op internet en ook beschikbare informatie op de werkvloer gebruiken. Ze verwachten dat de werknemers ook met collega's praten als ze op zoek zijn naar informatie. Die sociale kant van informatie zoeken ontbreekt bijna volledig bij pas afgestudeerden, zeggen werkgevers.

Volgens onderzoeker Head moeten opleidingen studenten ook voorbereiden op het sociale aspect van het achterhalen van informatie. Studenten moeten leren welke communicatiekanalen ze kunnen inzetten als ze informatie zoeken. Ze moeten in staat zijn om zowel collega's vragen te stellen als om via sociale media deskundigen te benaderen.

Onderzoek tiny.cc/rxjp1w <

>> Querido begint Querido Academie

Em. Querido's Uitgeverij heeft onlangs de Querido Academie geopend. De Querido Academie organiseert schrijfmasterclasses, leesclubs en boekenworkshops. Er worden onder meer workshops historische romans schrijven en tekstredactie aangeboden. Docenten zijn onder anderen auteur Thomas Rosenboom, journaliste Joyce Roodnat en uitgever Vic van de Reijt.<

Foto: Jenny Audring

>> ZyLAB introduceert beeldclassificatie voor eDiscovery

ZyLAB, leverancier van zoek- en informatiemanagementsystemen, heeft beeldclassificatie opgenomen in eDiscovery- en informatiemanagementsoftware zodat ook niet-tekstuele informatie snel geïdentificeerd kan worden. De beeldclassificatiefunctie van ZyLAB herkent automatisch foto's en identificeert onder andere volwassenen, baby's, bloemen, auto's, vliegtuigen en vele andere visuele concepten. De nieuwe functionaliteit kan gebruikt worden voor de identificatie van beeldmateriaal met persoonlijk identificeerbare informatie, zoals een scan van een rijbewijs of paspoort, maar ook van potentieel intellectueel eigendom, handgeschreven notities, cheques en overige informatie die anders niet automatisch wordt herkend. <

DRM-software past woorden in ebooks aan

Foto: Jim Beilfort

Duitse wetenschappers hebben een nieuwe vorm van DRM (Digital Rights Management) bedacht die elk ebook uniek maakt door woorden te veranderen. De software zorgt ervoor dat er woorden worden weggelaten, toegevoegd of onzichtbaar gemaakt. De leesbaarheid van de teksten wordt hierdoor niet aangetast. Elk verkocht exemplaar van een ebook wijkt op een unieke manier van de originele tekst af. Dat maakt het opsporen van illegale kopieën en degenen die ze verspreiden gemakkelijker. <

Foto: Steve Jurvetson

>> Bing-zoekmachine in Siri

Apple heeft voor Bing van Microsoft gekozen als de standaardzoekmachine in de nieuwe versie van Siri. Siri is een virtuele assistent in de iPhone en iPad die vragen kan beantwoorden. Tot nu toe bevat Siri de zoekmachine van Google. <

Q & A

Peter Sloep, hoogleraar onderzoek en ontwikkeling nieuwe leertechnologieën bij de Open Universiteit, werkt nu precies een jaar met scoop.it. Scoop.it is een 'curation' tool waarmee de gebruiker berichten kan selecteren en van context voorzien. De berichten, gebundeld op een eigen scoop.it-pagina, kunnen worden gedeeld met anderen. Enkele ervaringen.

Wat bracht je ertoe scoop.it te gaan gebruiken?

Als onderzoeker scan ik regelmatig tools die nuttig kunnen zijn bij netwerken, leren dat plaatsvindt in en met behulp van sociale netwerken. Content curation is een activiteit die goed past binnen het idee van het onderhouden van zo'n leernetwerk, omdat je zo je expertise kunt delen met anderen. Scoop.it is daar dan weer een bruikbare tool voor.

Vele mensen gebruiken talloze diensten, van scoop.it tot Google+. Ervaar je die versnippering als lastig?

Ja en nee. Het moeten werken met meerdere tools kost altijd extra werk, anderzijds heeft elk tool zijn eigen specifieke functionaliteiten. Dus hoewel het lijkt alsof informatie versnipperd raakt over tools, gebruik je telkens het meest geschikte kanaal om verschillende doelgroepen met verschillende typen informatie te bereiken. Dat gebruik van meerdere tools heeft nog als bijkomend voordeel dat je volledige online profiel niet in handen is van de aanbieder van één tool, bijvoorbeeld Facebook. Zulke aanbieders gebruiken de diensten die ze leveren om data over jou te verzamelen en die dan weer door te kunnen verkopen; dat is hun verdienmodel. Versnippering biedt daar dus enige bescherming tegen.

Kan het delen van kennis en informatie nog effectiever?

Ongetwijfeld, en eigenlijk gaat mijn onderzoek over leren in netwerken erover hoe je nog effectiever en efficiënter kennis kunt delen en kunt ontwikkelen. Na één jaar scoop.it gebruikt te hebben, is mijn conclusie dat het beslist aan kennisdeling bijdraagt. Deze tool laat je kiezen uit berichten van anderen (in blogs, tweets, online artikelen) die zij via keyword searches voor je vindt. Ook verspreidt zij de scoops die je daarvan maakt gemakkelijk via sociale media, zoals Twitter, LinkedIn, Yammer en Google+.

Is scoop.it een bruikbare tool voor wetenschappers?

Ja, wetenschappers leren bij voortduring van elkaar, maar helpen elkaar ook met kennis en expertise. Ik gebruik deze tool om mijn visie te delen over netwerken in het algemeen en nu even, omdat ze zo in de publiciteit staan, MOOCs in het bijzonder. Mijn netwerk groeit gestaag met allerlei interessante mensen. <

Hoe Facebook

Netwerkbedrijf legt uit welke berichten van vrienden en gevolgde pagina's getoond worden.

Voor veel mensen vormen sociale media een belangrijker nieuwsbron dan traditionele media zoals kranten en actualiteitenprogramma's. De tijdlijn van Facebook en de feed van Twitter vormen voor deze groep de belangrijkste toegang tot nieuws.

Wie wat te zien krijgt op Facebook, is soms raadselachtig. Niet alle berichten van vrienden en van pagina's die gebruikers 'leuk' vinden, verschijnen namelijk op de tijdlijn van leden. Facebook heeft onlangs voor het eerst een beknopte uitleg gegeven over de manier waarop het netwerkbedrijf, dat meer dan één miljard gebruikers telt, de tijdlijn samenstelt.

De gemiddelde Facebookgebruiker zou dagelijks 1.500 nieuwe berichten, statusupdates en foto's te zien moeten krijgen. Dat is te veel, vindt Facebook en daarom stellen al-

#IPLINGO

Tumblarians

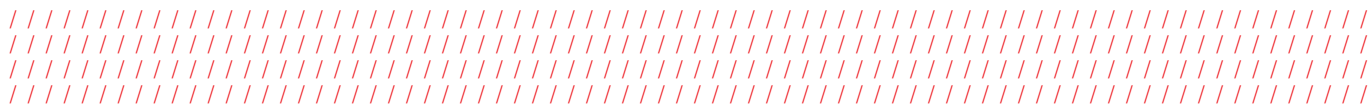
Door: Edwin Mijnsbergen

De groei van (micro-)blogplatform Tumblr, vanaf de oprichting in 2007 tot aan de overname door Yahoo!, in mei 2013, was een indrukwekkende. In mei 2011 telde het platform iets minder dan 20 miljoen blogs met ongeveer 6 miljard afzonderlijke bijdragen. Nu ronkt de pagina met persinformatie van Tumblr dat er meer dan 130 miljoen blogs zijn, die meer dan 57 miljard bijdragen be-

vatten. Het zou je bijna doen begrijpen waarom Yahoo! er maar liefst 1,1 miljard dollar voor betaalde.

In Nederland merk je relatief weinig van de populariteit van Tumblr, ook al werden er in mei van dit jaar meer dan een miljoen unieke bezoekers vanuit ons land geteld. Je hoort mensen er maar zelden over praten. Als je op de site de rubriek 'boeken' verkent, krijg je alleen Engels-

nieuws in de tijdlijn filtert

goritmes een lijst samen met ongeveer 20 procent van dat aantal. De berichten worden niet op chronologische volgorde geplaatst, maar op grond van relevantie voor de gebruiker. Om te bepalen wat voor een gebruiker relevant is, kijkt Facebook onder meer naar de mate van interactie tussen vrienden en bijvoorbeeld beroemdheden die gevolgd worden en pagina's die 'geliked'

zijn. Als iemand vaak op de berichten van een vriend of een pagina reageert, zullen nieuwe berichten van die vriend of pagina voorrang krijgen op de tijdlijn.

Facebook telt ook van elk bericht het aantal likes, shares en reacties. Een populair bericht krijgt een hogere plaats in de nieuwsfeed van gebruikers dan een bericht dat geen interactie uitlokt. Als vrienden met

wie de gebruiker veel contact heeft op Facebook op een bericht hebben gereageerd of het hebben gedeeld, krijgt het een nog hogere plaats. Sinds kort schuift Facebook soms ook oudere berichten naar boven. Als een bericht veel reacties van vrienden van de gebruiker blijft trekken, wordt het bovenaan in de tijdlijn geplaatst.

Het netwerkbedrijf houdt ook rekening met de smaak van gebruikers. Gebruikers kunnen berichten, foto's en advertenties verbergen op hun tijdlijn. Soortgelijke content wordt voortaan niet meer getoond.

Berichten die niet tot de twintig procent getoonde berichten op de tijdlijn behoren, zijn ook te zien voor de gebruiker. Hij kan via de tijdlijn van vrienden en de pagina's die hij volgt of heeft 'geliked' alle berichten zien die gepubliceerd zijn. <

Smartphonegebruikers checken tien keer per uur of er nog iets 'nieuws' is op bijvoorbeeld Facebook en Twitter

advertentie

Ondersteuning nodig bij het veranderen, optimaliseren of digitaliseren van uw informatievoorziening?

ADVIES

PROJECTMANAGEMENT

DETACHERING

Reekx

www.reekx.nl

talige blogs voorgeschoteld. Dat zegt doorgaans genoeg. Hoe anders is dat in de Verenigde Staten. Daar is Tumblr écht populair, ook onder bibliothecarissen. Library Journal (dat zelf ook op het platform is te vinden) wijdde er in juni een groot artikel aan: 'The Library Is Open: A Look at Librarians and Tumblr'. Van dat artikel leren we dat er inmiddels zelfs een woord is voor de honderden bibliothecarissen die de site gebruiken: Tumblarians. Die Tumblarians ervaren dat gebruik als een groot succes, en prijzen het gebruiksgemak, de snelheid en het gemeen-

schapsgevoel, waarvan ze zeggen dat het groter is dan op traditionele weblogs en Twitter.

Van Nederlandse Tumblarians echter geen spoor, op Tumblr. We laten deze trend graag aan ons voorbijgaan, zo lijkt het. Maar missen we daarmee iets, of kan het ook zo zijn dat wij al genoeg voldoening halen uit Twitter, Facebook en, vooruit, Pinterest? Het zou me niets verbazen. Zo groot is dat verschil tussen retweeten, repinnen en rebloggen nu ook weer niet. <

Edwin Mijsbergen is freelance informatiespecialist.

Otto Cramwinckel: 'Zoeken heb ik altijd een belangrijk onderwerp gevonden'

Zestien jaar heeft uitgever Otto Cramwinckel aan het roer gestaan van *InformatieProfessional*. Onlangs deed hij het vakblad over aan GO opleidingen. Marieke Kramer vroeg hem naar zijn ervaringen.

Door: Marieke Kramer

Uitgever

'Met het uitgeefvak heb ik in mijn studententijd kennisgemaakt als chauffeur van Joost Kist, toen lid Raad van Bestuur van Samsom. In die auto ben ik in het vak geïnteresseerd geraakt. Na mijn rechtenstudie in Groningen wilde ik naar Amsterdam; ik kwam terecht bij Wessanen als managementtrainee. Maar je bleek een agrarische achtergrond nodig te hebben om er goed te kunnen aarden. En mijn hoogste doel was niet een varkensfokkerij in Overijssel. Toen ben ik echt gaan zoeken naar een baan in de uitgeverijwereld.'

Fonds

'Het werd VUGA. Hier kreeg ik een heel gevarieerd fondsje, van echtscheiding tot belastingrecht. Veel losbladige uitgaven ook, maar die vond ik toen al uit de tijd. In 1985 ben ik voor mezelf begonnen en na een jaar kon ik me een kantoor veroorloven. Dat was ook beter: voor je het weet kijk je thuis naar Wimbledon of de Tour.

In het begin kan je niet al te kritisch zijn; je moet geld verdienen. Ik maakte verschillende boeken in opdracht, veel mooie koffietafelboeken. Mijn grootste klapper was voor Buitenlandse Zaken: *Tribuut aan China* van Leonard Blussé. In het Ne-

Foto: Ronald de Nijs

derlands en in het Chinees. Van beide edities zijn er 9000 exemplaren verkocht. Later heb ik me geconcentreerd op eigen uitgaven over informatiebeleid.'

i&i

'In mijn fonds zat ook het blad *i&i* (informatie & informatiebeleid), dat ik in 1982 bij VUGA heb opgezet en dat ik meekreeg toen ik voor mezelf begon. Het blad was in zijn soort een voorloper, van hoog niveau en multidisciplinair: gericht op omroepen, telecommunicatie, IT, uitgeverijen én bibliotheken. Een nieuw, breed tijdschrift –

maar helaas met weinig abonnees. Degene die echt met dit onderwerp heeft gescoord is *Wired*. Na twee valse starts is dit magazine een wereldsucces geworden.'

InformatieProfessional

'Ik produceerde al het blad *Login* van de Nederlandse Vereniging van Gebruikers van Interactieve Informatiesystemen (VOGIN); dat moest ik aantrekkelijker maken. Toen VOGIN terugging naar de NVB – nu KNVI – wilde men daar *Login* en *Open* combineren tot één vakblad. Er kwam een pitch, die ik won. De

titel *InformatieProfessional* heb ik zelf verzonnen.

Je probeert een zo goed mogelijk vakblad te maken. In het begin hebben we dat gedaan door een journalist aan te nemen als hoofdredacteur. Dat is goed gelukt met Wim Verbei. De redactie kon van hem leren en hij vond het leuk zijn kennis over te dragen.

Als blad hebben we het in de loop der jaren goed gedaan en zijn we aardig bijgebleven. Mede dankzij eindredacteur Ronald de Nijs, die erg goed op de hoogte is van de ontwikkelingen bij bladen.

Verder heb ik het als een van mijn belangrijkste taken gezien ervoor te zorgen dat de (onbezoldigde) redactieleden hun werk met veel plezier konden doen. Een prettige sfeer levert het beste resultaat op. Over het algemeen is dat, denk ik, wel gelukt.'

Zoeken

'De uitgeverij als instituut zal blijven bestaan, al lijkt het nu van niet. Een uitgever zal succesvol blijven als hij probeert op zijn eigen vakgebied een kleinere, betere versie van Google te zijn. Ik heb overigens "zoeken" altijd heel belangrijk gevonden. En niet alleen ik: een IP-lezing over dit onderwerp trok altijd volle zalen.'

'Vrije tijd'

'Ik wil nu eerst van mijn andere drie vakbladen af. Daarna hoop ik mijn hoofd vrij te kunnen maken om nieuwe dingen te bedenken en te ontwikkelen. Dat zullen waarschijnlijk geen apps zijn, want ik ben geen zestien meer. En ik heb iets liggen waarvan ik iets kleins kan maken, maar ook een familieroman over drie generaties. Maar daarbij geldt hetzelfde: eerst moet je hoofd leeg zijn.' <

Marieke Kramer is redacteur van InformatieProfessional.

Informatiespecialisten door opkomst zoekmachines veranderd in 'connectors'

Amerikaanse bibliothecarissen moesten zichzelf herdefiniëren door de opkomst van zoekmachines. Ze werden niet overbodig, wel professioneler, zo blijkt uit onderzoek.

Foto: Amy Qualls-McClure

Toen de eerste openbare internetzoekmachines werden gelanceerd, zagen Amerikaanse bibliothecarissen elektronisch zoeken als een nichemarkt die hun eigen superioriteit benadrukte. Naarmate zoekmachines zoals Archie, WebCrawler, AltaVista, Yahoo! en Google meer gebruikt werden, veranderde de opvatting van bibliothecarissen over hun eigen beroep. Ze zagen zichzelf niet langer als de deskundige die het beste antwoord had op vragen van bezoekers, maar als degene die informatie interpreteert en bezoekers verbindt met bronnen. Hun nieuwe rol beschrijven bibliothecarissen als 'connector'. Dat blijkt uit onderzoek van Andrew J. Nelson, docent management aan University of Oregon, en Jennifer Irwin, een voormalige bibliothecaris

die nu economie doceert aan Louisiana State University in Baton Rouge.

Nelson en Irwin onderzochten 199 artikelen over internet van en voor Amerikaanse bibliothecarissen die de afgelopen 22 jaar zijn gepubliceerd. Ze zagen hoe de opkomst van een nieuwe technologie het vak van bibliothecaris veranderde en hoe de beoefenaren een nieuwe betekenis aan hun beroep gaven. Het onderzoek van Nelson en Irwin is gepubliceerd in het *Academy of Management Journal*.

Technische kennis

Irwin zegt dat ze verbaasd was dat bibliothecarissen zoekmachines aanvankelijk niet serieus namen omdat veel van hen zelf betrokken waren bij de bouw en ontwikkeling van elektronische databases. Ze

hadden wel de technische kennis om elektronische zoeksystemen te maken, maar niet de vooruitziende blik. Ze zagen niet in dat het toegankelijk maken van informatie via digitale zoekinstrumenten voor bijna iedereen grote voordelen oplevert.

Vier stappen

Nelson en Irwin onderscheiden vier stappen in de transitie van de bibliothecaris als dé informatiespecialist tot de 'connector'. In de eerste fase doen bibliothecarissen zoekmachines af als onbelangrijk en marginaal. Vervolgens gaan enkele bibliothecarissen zelf zoekmachines gebruiken om informatie voor klanten te zoeken. Daarna raakt de beroepsgroep echt geïnteresseerd in zoekmachines en bieden ze hun expertise aan de bedrijven aan die

ze exploiteren. Die zijn niet geïnteresseerd in samenwerking met bibliothecarissen en gaan hun eigen weg.

Tot slot raken bibliothecarissen betrokken bij de ontwikkeling van wetenschappelijke en bibliothecaire zoekmachines als Google Scholar en WorldCat en verandert hun opvatting van hun vak. Ze gaan zich bekwaamen in het interpreteren van zoekresultaten om bezoekers snel op de beste bronnen te kunnen wijzen.

Professionalisering

Uit hun onderzoek blijkt, aldus Nelson, dat de opkomst van een concurrerende technologie niet altijd het einde van een beroep hoeft te betekenen. In het geval van bibliothecarissen zorgde de populariteit van zoekmachines voor professionalisering. <

Grenzeloze mogelijkheden van Google Glass

Google Glass is vooralsnog alleen als prototype verkrijgbaar. Maar lijkt nu al het meest begerenswaardige gadget van 2013 te worden. Is deze 'slimme' bril cool of toch een beetje creepy?

Door: Carola van der Drift

Al in april 2012 begon Google met het testen van zijn nieuwste product: Google Glass, een 'slimme bril'. Inmiddels zijn de eerste prototypes uitgedeeld en wordt er druk gespeculeerd over de mogelijkheden die Glass gaat bieden. De standaard smartphonefuncties – foto's en video's maken, berichten versturen en toegang tot internet – zijn in ieder geval beschikbaar. Glass onderscheidt zich echter van smartphones en tablets doordat het altijd aanwezig is in het gezichtsveld en handsfree te benaderen is via stemcommando's. Glass werkt met 'augmented rea-

Softwareontwikkelaar Sourcebits heeft Glass alvast een makeover gegeven

lity', toevoegde realiteit. Met andere woorden: wat je met Glass ziet, staat vaak direct in verband met wat je voor je ziet. Bovendien werkt Google hard aan verschillende technologieën, zoals verbetering van OCR, het realtime vertalen

van spraak en zoekfuncties die niet alleen afhankelijk zijn van tekst, maar ook van beeld en geluid. Google gaat zelfs zover in deze ontwikkelingen dat Amit Singhal, senior vice president van het bedrijf, tijdens conferenties enthousiast praat over

het ontwikkelen van een Star Trek-achtige computer. Door al deze ontwikkelingen lijken de opties van Glass grenzeloos.

Boven op informatie

Glass werkt niet zelfstandig, maar is via Bluetooth verbonden met je smartphone en maakt via diezelfde smartphone gebruik van internet. Hierdoor heb je, waar en wanneer dan ook, informatie tot je beschikking. Door de technologie in Glass zal het – nog meer dan bij een smartphone – mogelijk zijn om informatie af te stemmen op je directe omgeving. Gaat het regenen? Van welke architect is het gebouw aan de overkant van de straat? Wat betekenen deze Chinese tekens? Laat me de route naar het dichtstbijzijnde Italiaanse restaurant zien! Met Glass zit je boven op de informatie; je hoeft je smartphone niet meer uit je broekzak te halen.

Ook in de professionele informatievoorziening kan Glass een rol gaan spelen. De bril kan op allerlei manieren worden ingezet om informatie toegankelijker te maken en sneller te verwerken. Bovendien gaat Glass in ieder geval apps ondersteunen, dus organisaties en bedrijven hebben de

Glass in bibliotheek en archief

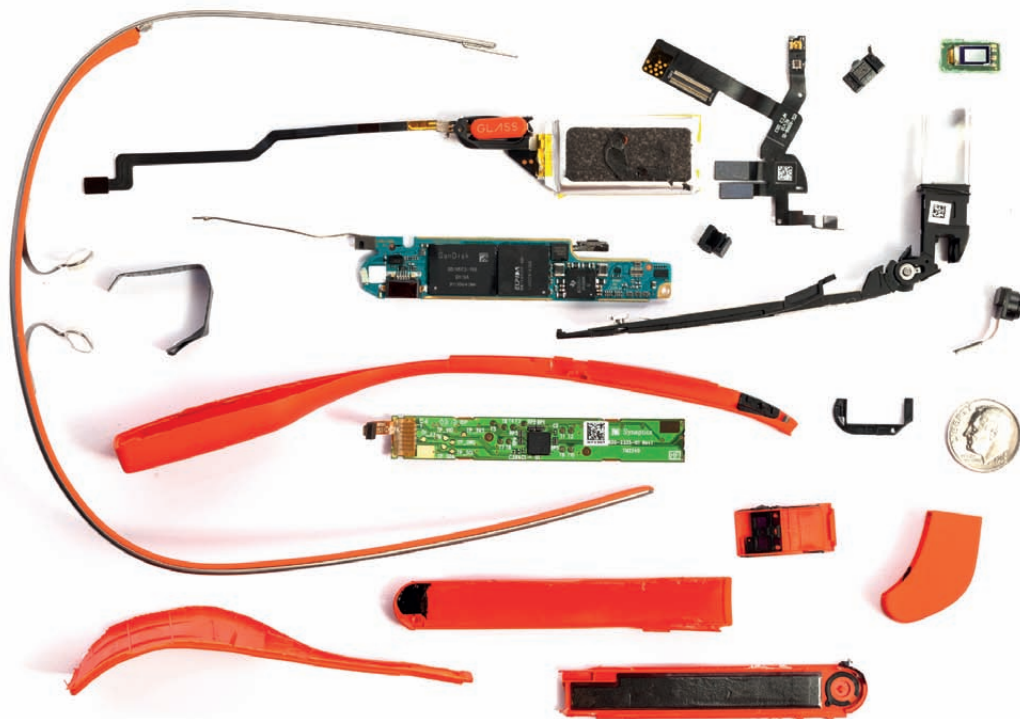
Wat kan Google Glass voor bibliotheken en archieven betekenen?

- > Collecties zijn toegankelijker. De catalogus is via Glass te raadplegen, evenals achtergrondinformatie.
- > Kinderen en volwassenen met een visuele beperking zijn gebaat bij de mogelijkheid van Glass om tekst om te zetten in spraak, en andersom, waardoor meer materialen voor hen beschikbaar worden.
- > (Bibliotheek)instructies en gebruiksaanwijzingen zijn op te roepen op het moment dat de gebruiker hierom vraagt.

De nieuwste cursussen, workshops en trainingen voor informatieprofessionals vind je bij GOopleidingen

Google Glass in onderdelen

mogelijkheid hier creatief op in te springen. Catalogi en zoekmachines zijn bijvoorbeeld te raadplegen, instructies snel te bekijken en informatie is direct te verwerken. OCR biedt mogelijkheden bij het verwerken, doorzoekbaar maken en vertalen van materialen.

Schaduwkanten

Glass kent ook enkele nadelen. Vooralsnog is de levensduur van de batterij erg kort. Ook de prijs van Glass zou een obstakel kunnen zijn; voor een prototype moet je zo'n 1500 dollar neertellen. Deze prijs zal wel zakken zodra de bril in de winkels ligt, maar vergeet niet dat je voor het gebruik ook een

smartphone nodig hebt. Tot Glass in de verkoop gaat, is het overigens vrijwel onmogelijk om in het bezit te komen van deze bril: Google verbiedt het doorverkopen van prototypes. Groot-Brittannië maakt zich nu al zorgen om de veiligheid en wil Glass verbieden tijdens het autorijden. En verder blijft de privacy van deze gadget een heikel punt. Je kunt er vrijwel onopgemerkt video's of foto's mee maken en dit delen op internet. Google probeert ons gerust te stellen: zo worden apps met gezichtsherkenning geweerd. In ieder geval tot er privacymaatregelen om misbruik te voorkomen genomen zijn, aldus Google.

Vooruitkijken

Hoewel Glass nog lang niet op de markt is, wordt er nu al – vaak buiten Google om – druk gewerkt aan verbeteringen en accessoires. Zo zijn er al apps in ontwikkeling, zoals het spel *Escape* dat al beschikbaar is voor Android. En softwareontwikkelaar Sourcebits heeft Glass een nieuw uiterlijk gegeven: nog steeds *geeky*, maar het nieuwe ontwerp past in ieder geval beter in het huidige modebeeld. Verschillende accessoires moeten Glass prettiger in het gebruik maken, zoals een extra batterij in de vorm van een halsband. Grappige gadgets zoals een potloodhouder laten zien dat niet ie-

Concurrentie

Het bedrijf Recon Instruments heeft een bril met schermpje, de 'Jet', uitgebracht voor sporters die nu al verkrijgbaar is voor 499 dollar. Net als Glass is de Jet verbonden met een smartphone en dus met internet. De bril heeft een ingebouwde camera en sensoren, draait op Android en ondersteunt apps en allerlei sportsensoren. Sporters kunnen met de bril hun eigen statistieken bijhouden en ontvangen relevante informatie. En natuurlijk kunnen ze ermee bellen en sms'en.

Ook Microsoft sluit zich aan bij de brillenhype. Zij gaan Kinect Glasses uitbrengen voor Xbox-gamers. Anders dan bij Google Glass zal deze bril het hele gezichtsveld gebruiken om de beelden te projecteren.

Het kan ook veel kleiner. De Universiteit Gent en Imec waren er al mee bezig en nu is ook Samsung begonnen met het ontwikkelen van een elektronische contactlens. In eerste instantie zal de contactlens voor gebruik in de medische wereld ontwikkeld worden, maar wie weet wordt de lens net zo commercieel als de opvallende bril van Google.

deren Glass, en zichzelf, even serieus neemt. <

Carola van der Drift is Japanologe en werkt bij de East Asian Library van de Universiteit Leiden.

gopleidingen

School voor informatie

070 - 351 23 80

info@gopleidingen.nl

@gopleidingen

www.gopleidingen.nl/gogogo

Tablet, smartphone, laptop of ereader: wat leest het best?

Er komen steeds meer apparaten waarmee je digitaal kunt lezen. Tot nu toe waren onderzoeken alleen gericht op het verschil tussen het lezen van papieren boeken en het lezen van digitale teksten. Maar wat is het verschil in leeservaring tussen een tablet, smartphone, laptop of ereader? Niels Bakker deed hier onderzoek naar in opdracht van Stichting Lezen.

Door: Tom de Munck

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden ondervroeg Niels Bakker met behulp van het panel van Intomart GfK 499 ebooklezers en 802 niet-lezers van digitale boeken. Het onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste onderzoek richt zich op wie nu eigenlijk de lezers van ebooks zijn. Het tweede richt zich op het verschil in leeservaring tussen papier, ereader, laptop en tablet.

Foto: Henk Rougier

Suf imago

Tablets, smartphones en laptops worden voor het lezen relatief vaker gebruikt door mannen en jongens. Het gebruik van die apparaten wordt aangestuurd door een affiniteit met digitale media; een voorkeur voor het gebruik van nieuwe technologieën. Onder de gebruikers van ereaders vinden we meer ouderen en vrouwen, eigenlijk dezelfde groepen die ook papieren boeken lezen. Uit het onderzoek van Bakker komt naar voren dat de ereader een suf imago heeft onder jongeren en jongens.

Maar waarom? 'Ereaders zijn uitsluitend bedoeld om mee te lezen. Ze hebben weinig andere functies. Producenten mikten bij het op de markt brengen vooral op lezers van papieren boeken. En jongeren behoren helaas steeds minder tot de lezende doelgroep,' aldus Bakker.

Leeservaringen

Het verschil in leeservaring dat Bakker vond, hangt vooral samen met de functies van het medium. Ereadergebruikers raken minder snel afgeleid dan mensen die via andere appa-

raten lezen, omdat de ereader een unifunctioneel apparaat is. De primaire functie is lezen. Lezers die hun smartphone, tablet of laptop gebruiken, ervaren het lezen anders. Ze raken met hun multifunctionele apparaten sneller afgeleid door prikkels, zoals binnenkomende mailtjes, het tussendoor plaatsen van een tweet of het even zoeken naar meer informatie op internet.

Bezitters van een ereader zijn meer geneigd om hun aandacht bij het boek te houden en maken minder snel uitstapjes naar activiteiten op een ander apparaat. De kwaliteit van lezen op een ereader is dan ook het hoogste. Mensen blijven goed geconcentreerd en lezen langer achter elkaar door. Ze vinden ook meer plezier en ontspanning in het lezen van een boek.

Digitaal lezen bevorderen

Alhoewel het geen direct onderdeel is van het onderzoek, is het wel interessant om te bespreken hoe we digitaal lezen kunnen bevorderen. Volgens Bakker kan dat door een combinatie van een aantal factoren. Allereerst moet de prijs van de boeken significant lager worden dan de prijs van de papieren versie. 'Nu is in Nederland de prijs van digitale edities zo'n 80 procent ten opzichte van een gedrukt boek. In landen als Amerika is dat 50 procent.'

Ook moet er één formaat voor ebooks komen. 'Nu zijn er boeken in ePub, mobi, noem maar op. Niet alle formaten kunnen door elke ereader gelezen worden. Dat verhoogt voor mensen de drempel om digitaal te gaan lezen. Sowieso zijn ook lang nog niet alle papieren boeken in digitaal formaat te krijgen. Maar de kwaliteit van de leeservaring is ook belangrijk, zoals mijn onderzoek uitwijst. Daarvoor zouden er nieuwe mogelijkheden kunnen worden ingebouwd in multifunctionele apparaten. Bijvoorbeeld een "leesmodus" die de overige functies op de tablet voor een eigenhandig ingestelde periode blokkeert. Je kunt hierbij denken aan internet dat voor een langere tijd is uitgeschakeld, zodat je geen nieuwe prikkels binnenkrijgt en geconcentreerd verder kunt lezen,' aldus Bakker.

Het onderzoeksverslag is te lezen op tinyurl.com/n9qscpl.

Tom de Munck studeert Media, Informatie en Communicatie aan de HvA en loopt nu stage bij DutchView in Hilversum.

InformatieProfessional is benieuwd naar jouw digitale leeservaringen. Vanaf welk device lees jij digitale teksten? Laat het ons weten op www.facebook.com/informatieprofessional.

*****

Paul Suijkerbuijk

*****

Paul Suijkerbuijk (1965) heeft ruim twintig jaar ervaring met het toepassen van technologie om klantcontact te optimaliseren. Denk bijvoorbeeld aan informatiezuilen voor politie en ziekenhuizen en e-mailafhandeling voor de Tweede Kamer. De laatste jaren richt hij zich vooral op het domein van de publieke dienstverlening. Op dit moment werkt hij voor data.overheid.nl, het open-dataportaal van de Nederlandse overheid. Suijkerbuijk is een groot pleitbezorger van open data. Het is volgens hem een sleutel in het opbouwen van de vertrouwensrelatie tussen burger, overheid en bedrijf.

*****

Van open data naar open overheid

Paul Suijkerbuijk is projectleider van data.overheid.nl, het open data-portaal van de Nederlandse overheid. In deze hoedanigheid overlegt hij met een groot aantal overheidsorganisaties en marktpartijen over het openen en publiceren van data ten behoeve van hergebruik door marktpartijen en overheden. Een gesprek over open data, open overheid en de veranderende rol van informatieprofessionals. 'Als je naar open data kijkt, dan gaat tien procent over data en negentig procent over open. En dat moet de informatieprofessional van de toekomst ook zijn.'

Pepijn Lemmens

.....

'Ik kreeg een vraag van iemand die alle locaties van de politiekantoren in Nederland wilde hebben. Vanuit het principe van open data wil ik dan niet vragen waarvoor die data gebruikt gaan worden, maar in dit geval kon ik mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en heb hem gezegd: "Hier zijn de data, doe ermee wat je wilt, en je hoeft geen antwoord te geven, maar wat ga je er nou mee dóén?" Wat blijkt: in ieder politiekantoor is een invalidentoilet aanwezig. Met het beschikbaar hebben van deze data kon hij in de app voor invaliden die hij had gemaakt ruim driehonderd extra locaties van invaliden-

toiletten toevoegen. Dat verzijn je niet van tevoren. En dat is het briljante, dat er in data dingen blijken te zitten die je écht niet vermoedt,' aldus Paul Suijkerbuijk.

We zijn nu ongeveer vijf jaar bezig met open data. Is er al iets van een richting zichtbaar?

Paul Suijkerbuijk: 'Ik denk dat heel voorzichtig de eerste sporen van het belang van data zichtbaar worden. Dat merk je onder andere aan de aandacht voor data-incidenten. Zo'n bedrijf als Equens dat bedacht had dat ze hun pinggegevens voor marketing wilden vrijgeven, daar von-

'Er zitten in data dingen die je écht niet vermoedt'

*****

Toepassingen op basis van open overheidsdata

*****

*****

10.000 Scholen

*****

10000scholen.nl verzamelt informatie over scholen en maakt die op een gebruiksvriendelijke manier openbaar. Met behulp van deze site kunnen ouders en leerlingen makkelijker scholen vinden en vergelijken. Scholen hebben een rapportageplicht: ze moeten regelmatig informatie aanleveren bij overheidsinstanties over bijvoor-

beeld hun financiën en over hun leerlingen. Scholen leveren ook informatie aan de Inspectie van het Onderwijs, die de kwaliteit van het onderwijs op scholen controleert. Deze data zijn als open data beschikbaar en vormen de basis voor 10.000 Scholen.

den we allemaal wel wat van. En neem PRISM, daar vinden we ook allemaal wat van.'

'Over vijf jaar is de datarevolutie in volle gang, dan hebben we een aantal flinke data-incidenten achter de rug en zal er veel meer bewustwording rondom data zijn en zal dat een grote rol spelen in hoe wij met elkaar omgaan. Ik verwacht dat over vijf jaar het gesprek over open data ook bij de telecombedrijven, banken, verzekeringsmaatschappijen en de grote instituten aan de gang zal zijn. Wij verwachten dan dezelfde transparantie van hen als wij nu in onderlinge gesprekken met elkaar hebben.'

'Op dit moment zijn we nog volop aan het ontdekken wat we met die open data kunnen en moeten. Daar zijn per organisatie verschillen in, sterker nog, daar zijn per individu verschillen in. Open data zijn nog niet vast belegd bij (overheids-) organisaties. Als je nu een gemeente belt en vraagt om door te verbinden met de "functionaris open data", krijg je niemand aan de lijn. De ene keer is het een archivaris die zich hiermee bezighoudt, de andere keer is het de wethouder, heel divers. Dat is kenmerkend voor een innovatie, dat het nog niet belegd is binnen organisaties. Het zijn echt de individuen, de innovatoren van de overheid die nu opstaan en zeggen: dit is een goed idee, dit levert wat op, dit gaan we dóén.'

Daarmee hangt het erg van personen af, die zo kunnen wegvallen door een andere baan, een reorganisatie, et cetera. Dat lijkt me geen wenselijke situatie.

'Je ziet dat die individuen steeds meer de bestuurders worden, de politici. Kijk naar

"mijn" minister, Plasterk. Die zegt ook: "Open data, tenzij." Als op dat niveau dit soort uitspraken wordt gedaan, dan sijpelt dat wel door in de organisatie.'

'Er zijn steeds meer "believers", maar een vervolgstap moet inderdaad wel zijn dat het ergens in een structuur gaat passen. Misschien is dat ook wel een opdracht aan de informatieprofessionals: pak je rol! Maak een structuur, zorg dat het breder gedragen wordt in de organisatie.'

Partijen zullen niet altijd direct zitten te wachten op het openstellen van hun data. Wat zijn je belangrijkste argumenten om dat toch te doen?

'Het openmaken van data kent grofweg drie motivaties: één is transparantie. Als je data open zijn, ben je een controleerbare overheid. Er zijn onderwerpen die misschien nu niet van belang lijken, maar het kan best zijn dat daar over vijf jaar een parlementaire enquête over plaatsvindt, waarbij je al die data die nu vrijkomen graag zou willen hebben. Transparantie is dus altijd een goede reden om je data open te maken.'

'De tweede motivatie voor het openen

'Over vijf jaar is het gesprek over open data ook bij telecombedrijven, banken en andere grote instituten aan de gang'

van data is effectiviteit. Gebruik van open data levert bij overheden onderling veel efficiencywinst op. Als we bijvoorbeeld een betere ordening maken van ons basiswettenbestand, dan wordt de herbruikbaarheid daarvan door andere overheden een stuk beter, en daarmee de kosten lager.'

'Het derde aspect is hergebruik. Natuurlijk is het zo dat we liever zien dat de data die we openbaar maken worden hergebruikt, dat er iets mee gebeurt. Maar het is de vraag of dat stimuleren van hergebruik een taak van de overheid is. Uiteindelijk niet, het is aan de markt en aan de maatschappij om ermee aan de slag te gaan. Maar je moet er wel de startenergie in stoppen om het aan de gang te brengen. Marktpartijen zijn voor dat hergebruik belangrijk, dus die probeer je ook aan te haken op het hele traject. Voor hen is die zoektocht naar een businesscase op het gebied van open data ook nieuw, daar moet je ook het gesprek mee hebben.'

Een van de middelen die nu vaak worden toegepast om het hergebruik van open data te stimuleren zijn hackathons, bijeenkomsten van met name technische geïntereerde mensen ('hackers') die in korte tijd toepassingen maken op basis van open data. Bestaat bij hackathons niet heel erg het risico dat alleen sets met de 'leuke data' eruit worden gepikt en de saaie data blijven liggen? Hetzelfde geldt voor marktpartijen.

'Cherry picking zit er zeker tussen. Maar ja, weet je, ik kan partijen moeilijk verplichten: jij moet iets met saaie data doen, dan gaat iemand heel sip in een hoekje zitten, dat wil je ook niet.'

OmgevingsAlert

Met de OmgevingsAlert-app kunnen burgers zien welke vergunningaanvragen in hun buurt zijn ingediend of verleend. Zo kunnen ze makkelijk en snel op de hoogte blijven van ontwikkelingen in hun buurt. Of het nu gaat om bomen die gekapt worden, een buurman die een uitbouw gaat bouwen of het plaatsen van reclamebor-

den, dakkapellen of zendmasten. Zodra er een vergunning wordt aangevraagd, krijgt de burger dat meteen te zien. De gebruiker ontvangt namelijk ook alerts als de app niet is ingeschakeld. De gratis app werkt in steeds meer Nederlandse gemeenten, zie www.OmgevingsAlert.nl voor een actueel overzicht.

‘Hackers komen vanuit technisch perspectief vaak echt tot heel mooie oplossingen, daar ligt het niet aan. Maar als je kijkt naar wat die oplossingen nu écht toevoegen aan de maatschappij, dan is dat niet altijd helemaal wat je wilt, uitzonderingen daargelaten: 10.000scholen.nl is een perfect voorbeeld van hoe overheidsdata goed hergebruikt kunnen worden, net als OmgevingsAlert, Buienradar, en zo zijn er nog een paar. Maar vanuit een technisch perspectief redeneren naar een oplossing die je kan brengen met open data, leidt in het algemeen tot apps waarvan de houdbaarheid en de duurzaamheid op lange termijn niet heel groot is.’

‘We zijn dat dus om gaan draaien. We stellen nu niet de vraag: wat kunnen technici ermee, maar wat kan de maatschappij ermee? We hebben daarbij achterstandswijken en krimpgebieden als thema genomen, waarbij we hebben gekozen voor de krimpregio Groningen. Ik heb daar gesprekken gevoerd met mensen uit bijvoorbeeld Pieterburen om een indruk te krijgen van wat zich daar aan vraagstukken afspeelt, en om een indruk te krijgen van hoe open data daarin een oplossing zouden kunnen bieden. Die gesprekken gingen veel over toerisme; er wonen iets meer dan driehonderd inwoners in Pieterburen en het merendeel daarvan is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Het zijn allemaal ondernemers, kunstenaars, mensen die een Bed & Breakfast hebben.’

‘Vraagstukken die daar opkwamen waren bijvoorbeeld: hoe kunnen we een wandelroute uitzetten, van wie is de grond waarover die wandelroute loopt, wat voor cultureel erfgoed is er in de buurt en wat voor informatie is daarover beschikbaar? Maar ook: welke andere on-

dernemers zijn hier in de buurt waarmee we kunnen samenwerken, die we kunnen aanbevelen? Dat zijn concrete vragen die open data kunnen beantwoorden, waarbij een dataset als KvK-informatie ineens een belangrijke rol kan spelen. Zulke uitkomsten zijn ook de reden dat ik vanuit die maatschappelijke vraag ben gaan werken, dat ook saaie datasets ineens heel interessante data blijken te zijn als je een vraagstuk in zicht hebt. Dan zijn ze helemaal niet saai meer, maar juist heel effectief voor het brengen van een oplossing.’

‘Misschien dat data niet eens direct een rol gaan spelen in oplossingen die er in Pieterburen komen, maar het bij elkaar brengen van partijen, dat mechanisme in werking zien te krijgen, betekent ook een belangrijke verandering in de manier van werken tussen overheid en maatschappij. Soms leeft er tussen die twee wel eens het gevoel dat ze tegenover elkaar staan. Als ik dan tijdens zo’n bijeenkomst waar ondernemers en mensen van de gemeente bij elkaar zitten de warmte tussen de deelnemers zie ontstaan, dat er een gevoel ontstaat van: hé, wij kunnen samenwerken om een doel te realiseren, we kunnen sa-

men een vraagstuk oplossen waar we mee zitten. Daar doe ik het voor. Dat burgers een gelijkere en intelligentere gesprek kunnen voeren met de overheid, dat is mijn drijfveer. Dan praat je meer over open overheidsoplossingen, dan over open data-oplossingen.’

Wat zou je mensen die nu studeren voor informatieprofessional aanraden? Waar ligt de toekomst van hun vak?

‘Als je naar open data kijkt, dan gaat tien procent over data en negentig procent over open. En dat moet de informatieprofessional van de toekomst ook zijn. De data zelf gaan een klein deel van het gesprek zijn, het zal veel meer het meta-gesprek over de data zijn, de betekenis ervan, het effect ervan, de kosten ervan, de privacyaspecten ervan. Het gesprek schuift naar een hoger niveau, het verreste bijna een filosofische aanpak over het wezen en de betekenis en de rol van data.’

Bestaat je huidige baan over vijf jaar nog?

‘Ik hoop het niet! Ik hoop echt dat over vijf jaar open data voor overheidsorganisaties net zo normaal zijn als dat ze een website hebben, dat het gewoon een standaard onderdeel is van het werkproces, dat het behoort tot de basis gereedschapsset die een overheidsmedewerker inzet om zijn klus te klaren en dat het helemaal niet meer nodig is om zo’n kerel met een open data-trui rond te laten lopen, maar dat het een standaardonderdeel is van hoe de overheid werkt.’

‘Het openmaken van data kent grofweg drie motivaties: transparantie, effectiviteit en hergebruik’

Pepijn Lemmens is redacteur van InformatieProfessional.

Makerspaces veroveren Nederland

Makerspaces – letterlijk: plekken waar je iets kunt maken, produceren – doen na de Verenigde Staten nu ook hun intrede in Nederland. Verschillende bibliotheken gaan samenwerken met makerspaces of beginnen er zelf een. Jeroen de Boer bespreekt dit nieuwe fenomeen.

Jeroen de Boer

Hackerspaces

Halverwege de jaren negentig ontstonden in Duitsland hackerspaces, plaatsen waar computerprogrammeurs kennis en infrastructuur met elkaar konden delen. De Duitse hackersconferentie *Chaos Communication Camp* bracht het fenomeen in 2007 onder de aandacht in de Verenigde Staten. Dat leidde tot een groei aan Amerikaanse hackerspaces. In tegenstelling tot de Duitse hackerspaces hielden computerprogrammeurs zich niet alleen bezig met programmeren en hacken, maar werkten ze ook aan fysieke projecten. Een voorbeeld is de toonaangevende 3D-printer van Makerbot Industries, die in de New Yorkse hackerspace NYC Resistor werd ontwikkeld.

Makerspaces

Rond 2005 kwamen makerspaces in zwang door het magazine *MAKE* en de registratie van het domein *makerspace.com*. Ze boden een passende uitweg voor initiatieven die zich liever niet wilden associëren met hackers, een term met een negatieve connotatie. Een makerspace is een soort ruimte waar objecten worden vervaardigd op basis van digitale ontwerpen. Dat gebeurt met 3D-printers en andersoortige (ambachtelijke) machines. Vaak hebben makerspaces een educatieve focus, gericht op kinderen en jongeren. Iedereen kan een maker- of hackerspace beginnen; er zijn geen eisen aan verbonden.

FabLabs

In tegenstelling tot maker- en hackerspaces moeten FabLabs voldoen aan allerlei voorwaarden. Die voorwaarden zijn vastgelegd in het zogenaamde Fab Charter. Zo moeten FabLabs, een concept van MIT-professor Neil Gershenfeld, beschikken over eenzelfde (uitbreidbare) basisset van gereedschappen en instrumenten. Verder dient er een minimale, drempelloze openstelling voor geïnteresseerden te zijn, wordt er een programma-aanbod ontwikkeld en vormen ze een wereldwijd netwerk. Binnen FabLabs wordt ondernemerschap en zelfwerkzaamheid gestimuleerd, waarmee zij informele leeromgevingen zijn om '21ste-eeuwse vaardigheden' (delen, samenwerken, probleemoplossend vermogen en ondernemerschap) te ontwikkelen. Ze worden vaak lokaal opgezet en geëxploiteerd door non-profitinstellingen. Nederland telt momenteel 27 erkende FabLabs en 5 FabLabinitiatieven. Elk initiatief wordt beoordeeld en al dan niet gecertificeerd door de Stichting FabLab Benelux.

Wie is...

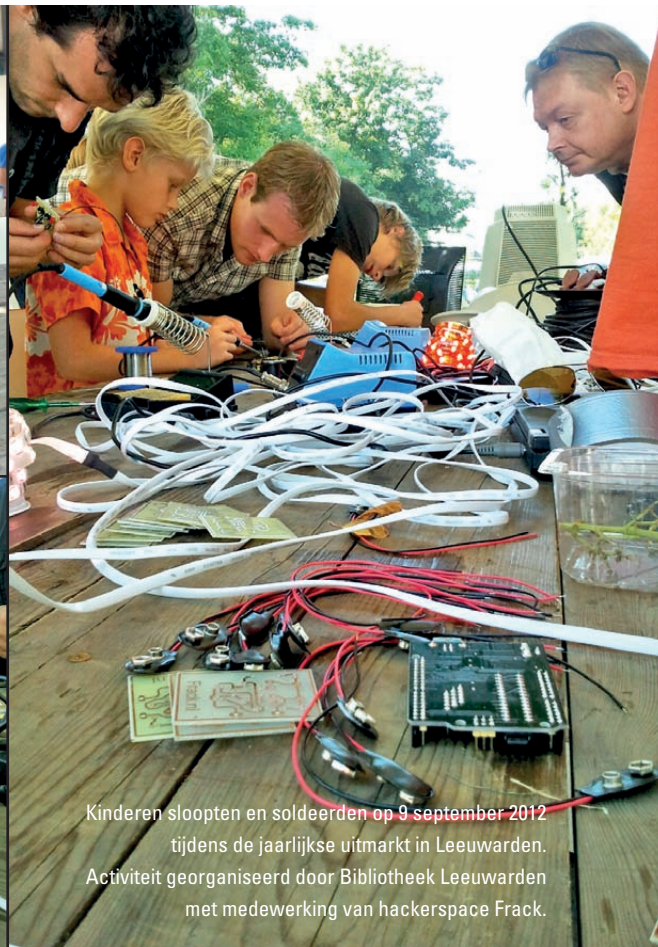
Jeroen de Boer is domeinspecialist nieuwe media bij Bibliotheekservice Fryslân en projectleider van FryskLab.

*****

*****

‘De afgelopen tien jaar hebben we op het web geleerd virtueel samen te werken, dingen uit te vinden en dingen te maken. De komende tien jaar gaan we deze vaardigheden toepassen in de echte wereld.’ Dit schrijft Chris Anderson (bekend van de Long Tail-theorie) in zijn boek *Makers, The New Industrial Revolution* (2012). Anderson doelt hier op mensen die deel uitmaken van de *maker movement*, die elkaar treffen in zogenaamde *makerspaces*, letterlijk plekken om dingen te maken. De maker movement, die sterk verwant is aan de Do It Yourself (DIY)-trend, wordt door Obama gezien als een van de grootste kansen voor de Amerikaanse economie, en wordt door *Forbes Magazine* beschouwd als de derde industriële revolutie. Ontmoetingsplaatsen heten *hackerspaces*, *makerspaces* of *FabLabs* (zie kader) en deze termen worden ondanks het verschil in herkomst en lading vaak door elkaar gebruikt. In dit artikel zullen we de verzamelterm *makerspaces* gebruiken. In makerspaces worden ontwerpen gemaakt, verbeteringen doorgevoerd aan bestaande ontwerpen of er wordt lekker geknutseld met behulp van open source-programma’s en apparatuur als 3D-printers en 3D-scanners. Door nieuwe, steeds goedkopere technieken kunnen fysieke producten en prototypes onafhankelijk van dure of onbereikbare productiefaciliteiten op kleine schaal worden vervaardigd. De *makers*, waarachtige exponenten van de moderne webcultuur, delen hun kennis vervolgens online met elkaar. Wie een willekeurige makerspace – waarvan er in Nederland alleen al vijftig bestaan en wereldwijd meer dan duizend – binnenloopt, ziet hoe mensen samen aan projecten werken. In een aantal internationale FabLabs is men bijvoorbeeld bezig met het maken van een goedkope armprothese uit bamboe. In een FabLab in Amsterdam vervaardigt een wiskundeleraar een mal voor een chocoladefletter van het getal Pi, wat hem altijd al heeft gefascineerd. Kinderen kunnen er op een speelse manier kennismaken met de werking van elektronica of leren programmeren.

Kinderen sloopten en soldeerden op 9 september 2012 tijdens de jaarlijkse uitmarkt in Leeuwarden. Activiteit georganiseerd door Bibliotheek Leeuwarden met medewerking van hackerspace Frack.

Gemeenschappelijke kernwaarden

De *Library Bill of Rights* uit 1938 van de American Library Organisation werd onlangs door bibliothecaris Char Booth

samengevat in enkele kernwaarden, te weten toegankelijkheid, vrijheid, belangenbehartiging, onderzoek en openheid. Deze kernwaarden van de bibliotheek blijken sterk overeen te komen met de uitgangspunten van de hackersbeweging en de maker movement. Zij staan allebei voor de laagdrempelige ontsluiting van informatie – bibliotheken door toegang te geven tot boeken en digitale bronnen, en makers door digitale onderwerpen te delen op open online platforms. Hun gezamenlijke drijfveer is de geestelijke ontwikkeling van hun individuele gebruikers en de gemeenschap. Ze behartigen diens belangen door bijvoorbeeld het restrictieve auteursrechtenbeleid aan te vechten of zich in te zetten voor de bescherming van de (online) privacy. Bibliothecarissen vertalen dat in hun aanbod mediawijsheid, terwijl hackers vaak betrokken zijn bij digitale burgerrechtenorganisaties als de Electronic Frontier Foundation, of via ethische hacks (open-

heid) aantonen waar het anders of beter kan. Samenwerking tussen bibliotheken en de maker movement past in de gedeelde visie dat men niet kan functioneren zonder een actieve en betrokken gebruikersgroep of lokale partners.

Initiatieven in Amerikaanse bibliotheken

Vooral in Amerika is de aansluiting van bibliotheken met makerspaces goed te zien. Het eerste FabLab in een bibliotheek werd in 2012 door Fayetteville Free Library (New York State) gerealiseerd, de Westport Public Library volgde wat later. Directeur Sue Considine van Fayetteville: ‘Voor ons staan bibliotheken voor toegankelijkheid en de functie van de bibliotheek als makerspace kwam eigenlijk heel vanzelfsprekend tot stand. We kunnen daarmee goed toegang bieden tot interessante technieken en mogelijkheden.’ De Chicago Public Library begon afgelopen juli; dankzij een eenmalige subsidie kunnen bezoekers tijdelijk gratis gebruikmaken van hun MakerLab. De invulling van deze pilot werd in samenwerking met de New York Public Library en het Northwestern University Department of Mechanical Engineering gerealiseerd. >

‘Alleen Nederland telt al vijftig makerspaces’

Bibliotheekservice Fryslân presenteerde op 27 februari 2013 haar plannen voor FryskLab en nodigde een groep acht van een basisschool uit om te ervaren hoe leuk spelen en programmeren is.

‘Aansluiten bij plaatselijke ontwikkelingen is een goede eerste stap’

is een eerste stap als bibliotheken hun traditionele aanbod zouden aanvullen met deze nieuwe technologie en daardoor de bijbehorende educatieve materialen zouden kunnen verspreiden onder hun gebruikers.

Over het algemeen kiezen bibliotheken voor samenwerking met bestaande makerspaces in plaats van er zelf een op te zetten. Het kan allebei, maar het is mijn overtuiging dat een makerspace alleen op de juiste manier kan worden ingebed in een lokale bibliotheekorganisatie als diezelfde bibliotheek daarin stevig participeert.

FabLabkenner Massimo Menichinelli heeft voor bibliotheken een wijze les: begin met het verwerven van inzicht in de lokale omstandigheden en de weerslag die deze kunnen hebben op een project. Is er voldoende ‘achterland’ om een lab te kunnen exploiteren, zowel aan gebruikers- als aanbiederskant? Dat kost veel tijd en moeite, maar lijkt onontbeerlijk voor een succesvol en duurzaam initiatief. Het aansluiten bij plaatselijke ontwikkelingen is een goede eerste stap. Met alleen het plaatsen van een 3D-printer in de bibliotheek en af en toe een demonstratiesessie of een knoppencursus wordt de maker movement en de bibliotheek geen recht gedaan. <

Ook beweging in Europa

Ook in Europa komen er voorzichtig initiatieven van de grond. In de Longsight Library in Manchester werd dit jaar een reeks workshops voor meisjes aangeboden. Paula Carley, Neighbour Engagement Officer: ‘Bij de introductiecurcus programmeren hebben we al eens samengewerkt met het project Manchester Geek Girls. We wilden een vervolg geven aan dat succesvolle project en jonge meiden stimuleren een technische of wetenschappelijke loopbaan te overwegen.’ En in de Stadtbibliothek van Keulen is deze zomer een makerspace geopend waar gymnasiumscholieren workshops techniek en programmeren verzorgen.

In Nederland is de FlevoMeerBibliotheek een samenwerking begonnen met het FabLab Dronten onder de naam Bibliolab. Initiatiefnemer Johan Vrieling: ‘Het biedt bibliotheken nieuwe kansen. Het zijn niet alleen uitleencentra, maar ook kenniscentra op het gebied van digitale technieken. Met dit nieuwe imago kunnen ze ondernemende mensen binnenhalen en hen kennis laten maken met computergestuurde machines.’

In Friesland werkt Bibliotheekservice Fryslân aan de realisatie van FryskLab,

een rijdend FabLab. In tegenstelling tot andere bibliotheken kiest Bibliotheekservice Fryslân er niet voor onderdak te bieden aan een bestaande makerspace, maar een eigen FabLab op te zetten. Zo hoopt men de bibliotheek en makerspace zoveel mogelijk inhoudelijk te verankeren. Sinds vorig jaar worden potentiële partners, financieringsmogelijkheden en invulling in kaart gebracht – in dit geval bijvoorbeeld een sterke focus op lokale aandachtsgebieden als watertechnologie. Vanwege de sterk gespreide bewoning van de provincie is gekozen voor een tot FabLab omgebouwde bibliobus, zodat zoveel mogelijk mensen, met name jongeren en kinderen, kennis kunnen nemen van nieuwe ontwikkelingen en de daaraan gekoppelde lokale vraagstukken. Het mobiele FryskLab gaat in de herfst op pad.

Think global, act local

Dat bibliotheken zich kunnen aansluiten bij de maker movement is een logische stap voor de bibliotheek als platform. Bibliotheken met een makerspace zijn nog steeds kenniscentra, maar met een andere invulling.

Creative toepassingen zijn echter veel relevanter dan de technologie an sich. Het

Verder lezen

- > Shareable: Libraries Reinvented as Laboratories: www.shareable.net/blog/libraries-reinvented-as-laboratories
- > 10 things to do when starting a FabLab www.openp2pdesign.org/2013/spaces/10-things-to-do-when-starting-a-fablab/
- > Makerspaces, Participatory Learning, and Libraries: theunquietlibrarian.wordpress.com/makerspaces-participatory-learning-and-libraries

Goed genoeg is ruim voldoende

De meeste archief-schatzoekers bereik je via internet, maar dan moeten de stukken wel gescand en diepgravend toegankelijk gemaakt zijn. Een klus waarbij slim samenwerken met archiefgebruikers geboden is. Christian van der Ven beschrijft de ervaringen bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC).

Christian van der Ven

In de studiezaal van het BHIC is een archiefonderzoeker druk bezig met het samenvatten van akten in het schepensprotocol van Dinther.

Recente crowdsourcingsprojecten als VeleHanden (www.velehanden.nl) blijken een succesvolle manier om archieven met de hulp van het grote publiek in rap tempo online toegankelijk te maken. In voorgaande decennia hebben allerlei archiefvorschers – alleen of in groepsverband – op

dat vlak echter ook al bergen werk verzet. Bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch proberen we daarmee ons voordeel te doen. Daartoe moeten we niet alleen samenwerken maar ook slimme keuzes maken. Kiezen we bijvoorbeeld voor kwa-

liteit of kwantiteit, snelheid of rijkheid? Tijdens het maken van die keuzes hebben we bij het BHIC geleerd: goed genoeg is ruim voldoende. Ter illustratie van die gemaakte keuzes neem ik hierna de toegankelijkheid van onze schepensprotocollen onder de loep.

*****
Wie is...
*****

Christian van der Ven is coördinator Studiezalen en Inlichtingen van het Brabants Historisch Informatie Centrum in 's-Hertogenbosch. Hij is cursusdocent van de Archiefschool, blogger (www.digitalearchivaris.nl) en communitymanager van Archief 2.0 (www.archief20.org).

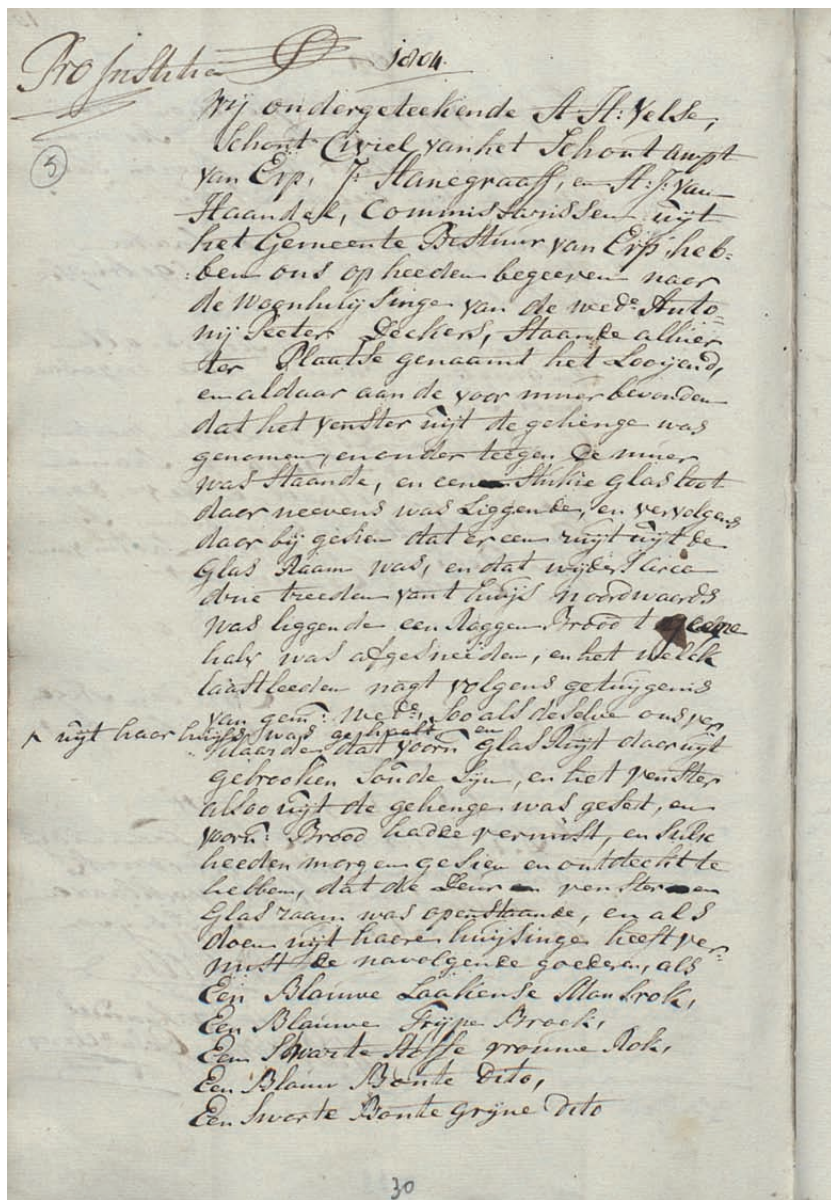
'Archiefvorschers hebben al bergen werk verzet'

‘We kennen de kwaliteit van het werk dat door archiefonderzoekers wordt geleverd’

Al langere tijd kunnen onderzoekers op de website van het BHIC gescande schepenprotocollen raadplegen. Schepenbanken vormden tijdens het Ancien Régime in dorpen en steden zowel de bestuurlijke als de rechterlijke macht. De archieven van deze schepenbanken leveren daarom historische informatie over alle mogelijke onderwerpen, maar... waren tot anderhalf jaar geleden niet via een (digitale) index toegankelijk. Onderzoekers moesten dus zelf blad voor blad door de gescande pagina's gaan en zelf de oude handschriften ontcijferen. Kortom, fijn dat de scans beschikbaar waren, maar echt toegankelijk en publieksvriendelijk was het aanbod niet. De bron werd daarom slechts geraadpleegd door de echte doorzetters.

Acquisitie van toegankelijkheid

Veel van die doorzetters – particuliere archiefonderzoekers, maar ook heemkundige werkgroepen – werken hard aan het maken van eigen indexen, samenvattingen en transcripties (letterlijke weergaven van de oorspronkelijke tekst) bij deze akten. Een klus waarmee ze soms al jaren zoet zijn, in eigen tijd en op hun eigen (thuiswerk)plek, van onze studiezaal tot in het buitenland. Het resultaat van hun noeste arbeid publiceren ze bijvoorbeeld in boeken of als te downloaden Word-bestanden op de eigen website. Zo kunnen ook anderen de vruchten ervan plukken. Om de door ons gescande archieven en de door onderzoekers gemaakte toegangen

Van onze toeleverancier

Voorbeeld van een samengevatte akte inzake de diefstal van goederen die variëren van “een blauwe laakense mansrok” tot “een tinne schootel, en com” (bit.ly/10szb5E).

Datering: 27-10-1804
 Soort akte: Aangifte diefstal
 Plaats: Erp

Beschrijving: J. Hanegraaff en H.J. van Haandel commissarissen van het gemeentebestuur van Erp hebben zich begeven naar het woonhuis van de weduwe Antonij Peeter Deckers op het Looiend en daar zagen dat het venster uit de gehengen was genomen en onder tegen de muur was gezet daarbij lag ook een stukje glas, ook hebben zij gezien dat er een glazenraam uit was, ook dat er circa 3 treden van het huis een roggebrood lag 't gene half afgesneden was. Verder verklaard de weduwe dat er uit haar huis verdwenen zijn verschillende goederen (in akte alle met naam genoemd).

Toegangsnummer: 7690
 Inventarisnummer: 85
 Pagina: 30-31

Eerste blad van de schepenakte inzake de diefstal

daarop bij elkaar te brengen, zochten we via studiezalen, forums en andere kanalen contact met deze groep archiefonderzoekers. Zij bleken graag bereid tot samenwerking.

De voordelen spreken voor zich: de website van het BHIC bereikt een groter publiek dan al die afzonderlijke sites bij elkaar en beschikt over een krachtige zoekmachine. Bovendien kunnen indexen, samenvattingen en transcripties direct aan de gescande akten worden geknoopt (mits beschikbaar) en is de continuïteit van de online beschikbaarheid van deze gegevens gegarandeerd. De onderzoekers hoeven zich geen zorgen meer te maken over wat er met hun werk en website gebeurt, mochten zij er op enig moment niet meer zelf voor kunnen zorgen.

In feite betreft het dus de acquisitie van nadere toegangen, die akte voor akte de reeds gescande registers van Brabantse schepenbanken ontsluiten (www.bhic.nl/akten). De credits gaan naar de makers van al die (soms gedeeltelijke) toegangen.

Database groeit

Het enthousiasme onder de gebruikers van deze database met schepenakten blijkt niet alleen uit de bezoekcijfers (het is inmiddels een van onze meest populaire databases) maar ook uit de vele berichten in nieuwsgroepen, op studiezalen en forums, in onze mailbox en zo meer, waar vondsten worden gedeeld en complimenten uitgedeeld. Bovendien toont een toenemende groep archiefonderzoekers zich bereid tot het aanleveren van eigen materiaal.

Alle aangeleverde tekstbestanden, spreadsheets en html-documenten worden keurig in onze database gepompt. Inhoudelijke controle vooraf vindt niet of nauwelijks plaats. We kennen immers de kwaliteit van het werk dat wordt geleverd, afkomstig van archiefonderzoekers die vaak jarenlange ervaring met deze bronnen hebben. Foutjes in de database kunnen achteraf online door gebruikers worden gemeld. Deze manier van werken blijkt uiterst efficiënt en effectief. De toegang groeit bijzonder snel en de kwaliteit daarvan is beslist goed genoeg. Doorgegeven foutjes worden snel verbeterd.

Op dit moment, ongeveer anderhalf jaar na de lancering, kruipt de database richting de 200.000 ontsloten akten. Op basis

van werk dat misschien al jaren geleden is gedaan – of misschien pas vorige week. Hoe dan ook, het is samen goed voor de toegang tot miljoenen namen van personen en plaatsen.

Na tekst ook foto's

Naast toegangen zijn we ook voorzichtig begonnen met het acquireren van foto's van akten. Sommige studiezaalbezoekers fotograferen namelijk folio na folio, register na register, bijvoorbeeld om thuis zelf of door iemand anders ver weg te laten bewerken. En zij willen gerust een kopie leveren van dit materiaal. Zo staan er inmiddels duizenden foto's te trappelen om online te worden gezet, als alternatief voor digitalisering van deze registers door het BHIC zelf.

Ook bekijken we hoe we de zoekmogelijkheden in de database kunnen verfijnen. Binnen het NWO Catch-project MISS (Mining Social Structures from Genealogical Data) wordt geprobeerd om uit de door onderzoekers gemaakte samenvattingen van de schepenakten, met intelligente software persoonsnamen te laten filteren, zodat daar vervolgens specifiek op kan worden gezocht. Daarmee zou de kracht van de zoekmachine toenemen en het zoekresultaat verbeteren.

Behalve de schepenprotocollen zijn er bovendien nog veel meer archieven om te ontsluiten. Inmiddels wordt de database gestaag aangevuld met duizenden samenvattingen van notariële akten, resoluties (besluiten) van de Raad van State en andere bronnen.

Geleerd en aanbevolen

Wat hebben we op het BHIC van deze manier van werken geleerd? 'Goed genoeg is ruim voldoende.' Immers, een eigen indiceringsproject bij deze gescande schepenprotocollen werd jaren geleden stopgezet wegens te geringe voortgang. De indexen die dat project opleverde waren weliswaar erg informatief en goed gestructureerd, maar ook enorm bewerkelijk om te maken. Vandaar ook dat we alle scans online hadden gezet zonder index. Standaardlijstjes voor aktesoorten, apart vermelden van persoonsnamen en rollen, normalisaties van plaatsnamen en specifieke velden voor belendingen – het is allemaal mooi en aardig, maar het be-

'Het betere is vaak ook de vijand van het goede'

tere is ook hier vaak de vijand van het goede.

Het eenvoudige dataformat dat door onze huidige 'toeleveranciers van toegangen' wordt gehanteerd (zie kader), in combinatie met full-text doorzoekbaarheid van de database en vaak een koppeling naar de gescande akten, voldoet namelijk al prima. Soms sturen we deze vrijwilligers-nieuwe-stijl een beetje bij, bijvoorbeeld om de latere conversie eenvoudiger te laten verlopen. We geven tips en hebben als houvast bij het maken van samenvattingen op verzoek een praktische leidraad beschikbaar. Dit alles dient als vrijblijvende hulp, niet als dwingende richtlijn.

Een lesson learned: onze professionele wens om archieven op de best mogelijke manier te ontsluiten, slaat geregeld door in de neiging om archieven op de best denkbare manier te ontsluiten. Een neiging die mijns inziens onderdrukt moet worden. Want vanaf een zeker punt levert meer werk naar verhouding nauwelijks nog meerwaarde op. Het kost je bovendien veel snelheid bij het nader toegankelijk maken van archieven. En daar is niemand bij gebaat – vooral de archiefgebruiker niet.

Deze samenwerking met archiefgebruikers is crowdsourcing in optima forma. Zonder hippe projectwebsite, zonder al te veel techniek en bovendien zonder veel kosten. Maar wel met heel veel resultaat en met heel veel tevreden onderzoekers. Van dat soort slimme samenwerking wordt iedereen blij. <

*****

Meer dan een LAT-relatie

De Universiteit van Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam zijn op dit moment de enige universiteit en hogeschool in Nederland die intensief samenwerken en gezamenlijk bestuurd worden. De bibliotheken van beide onderwijsinstellingen vormen sinds 2011 één organisatie. Wat zijn de ervaringen?

Nol Verhagen en Hilde van Wijngaarden

*****

Foto's: Monique Kooijmans

Boven: HvA-studenten aan het werk
Onder: Een van de studiezalen van de UB Amsterdam

Wie zijn...

Foto: Annemiek van der Kuil

Nol Verhagen was directeur Bibliotheken HvA-UvA (tot 1 augustus 2013).

Foto: Danny Schwarz

Hilde van Wijngaarden is hoofd Divisie Hogeschoolbibliotheek bij de Bibliotheken HvA-UvA.

De focus van de samenwerking tussen de HvA en de UvA lag aanvankelijk op het onderwijs. Intussen is het accent verschoven naar infrastructuur en dienstverlening: de facilitaire eenheden, waartoe ook de bibliotheken worden gerekend, hebben opdracht gekregen één dienstverlenende organisatie te vormen die voor beide instellingen werkt. Maar ook al hebben beide onderwijsinstellingen één College van Bestuur, het blijven zelfstandige organisaties. Hogeschool en universiteit kennen verschillende wetgeving en verschillende financieringsstromen. Een echte fusie zit er dus voorlopig niet in. De bibliotheken van de UvA en de HvA werken al meer dan tien jaar nauw samen en de Hogeschoolbibliotheek (HB) neemt

‘Het is zoeken geweest naar hoe deze samenwerking vorm te geven’

al jaren (backoffice-)diensten af van de Universiteitsbibliotheek (UB). Toch werden beide bibliotheken pas in 2011 ondergebracht in één organisatie. Het hoofd van de Hogeschoolbibliotheek maakt sindsdien deel uit van het managementteam van de dienst ‘Bibliotheken HvA-UvA’ en beide bibliotheken vallen direct

* * * * *

* * * * *

onder de verantwoordelijkheid van één directeur.

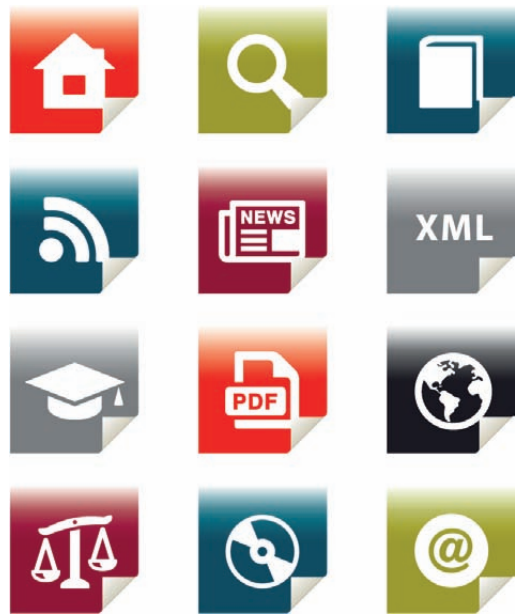
In 2012/2013 is de organisatiestructuur van beide bibliotheken aangepast en zijn ze op dezelfde leest geschoeid. Daardoor kunnen ze meer gebruik (gaan) maken van een gezamenlijk backoffice en meer kennis en expertise uitwisselen. Ook kunnen ze zo hun relatie met de overige facilitaire eenheden, zoals het (toekomstige) gezamenlijk IT-bedrijf, effectiever invullen.

Leermomenten

Sinds het begin van de samenwerking is het zoeken geweest naar de manier waarop die het beste vorm kan worden gegeven. De HB voelt de huwelijksband wat sterker knellen dan de UB. Neem bijvoorbeeld de bibliotheekmanagementsystemen waarvoor gekozen is. In feite heeft de HB steeds de keus van de UB gevolgd. Beide bibliotheken gebruiken nu Aleph en Primo. Die keuze ligt voor een wetenschappelijke bibliotheek meer voor de hand dan voor een hogeschoolbibliotheek.

Als je wat beter naar beide bibliotheken kijkt, dan valt ook wel te begrijpen dat de verbintenis niet voor iedereen vanzelfsprekend is. De HB richt zich vooral op de ondersteuning van onderwijs, kent geen bewaarcollectie en besteedt relatief veel tijd aan trainingen en workshops informatievaardigheden. De UB heeft een bredere scope, met een grote en belangrijke erfgoedcollectie en een internationale focus, en is naast onderwijs sterk gericht op de ondersteuning van onderzoek. Iedereen die een leercentrum van een hogeschool binnenloopt en vervolgens een universitair studiecentrum (let op het verschil in terminologie!) bezoekt, zal direct het verschil opmerken, alleen al in geluidsvolume. Bij de HB komen studenten om samen te werken, elkaar te ontmoeten en hun projecten uit te voeren; bij de UB zitten de meeste studenten in stilte te werken, gericht op hun eigen studie.

Ondanks de langdurige samenwerking is er ook nog duidelijk sprake van twee verschillende organisaties met ieder hun eigen cultuur. Alleen al het verschil in omvang tussen beide bibliotheken leidt ertoe dat HB-medewerkers zich nog wel eens 'overgenomen' voelen door de UB. En dat UB-medewerkers zich soms niet realiseren dat de HB nu integraal onderdeel

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de kern van een compleet informatie- en kenniscentrum. Desgewenst kunt u deze kern uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijdschriftenmodules, of met vragenregistratie, SDI, full-text search en verschillende online services. Iedere vorm van informatie wordt zo op maat gemaakt voor uw gebruikers. Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scholen, en juridische en overheidsinstellingen.

Adlib Bibliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontlene Makkelijk rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule, Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één 'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL Server, Oracle, Adlib Internet ready.

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

‘Per saldo lijkt het alsof vooral de HvA profiteert van de samenwerking’

	UvA	HvA
Aantal studenten	29.783 (2012)	46.290 (2011)
Aantal medewerkers	5.787 (2012)	3.333 (2011)
Aantal medewerkers bibliotheek	175	48
Aantal leer-/studiecentra	13	6
Aantal informatie/collectiespecialisten	27	21
Aantal fte medewerkers studie/leercentra	50	15
Aantal uren open per week (alle centra)	718	300
Budget fysieke collectie	1000K euro	300K euro
Budget digitale collectie	5000K euro	700K euro

uitmaakt van de organisatie. Aandacht voor de verschillen, versterking van de professionaliteit aan HB-zijde, vertegenwoordiging van de HB op het hoogste managementniveau en de nieuwe organisatiestructuur moeten hier verbetering in gaan brengen. Vanuit beide organisaties wordt nu eerst gekeken naar de doelgroep(en), voordat er een keuze gemaakt wordt. Zo is de HB vorig jaar overstapt van het CMS van de UvA naar een website in Sharepoint, aansluitend bij de implementatie van de Digitale Leer- en Werkomgeving (DLWO) bij de HvA. Cruciaal is dat de bibliotheken ieder hun eigen ‘verzorgingsgebied’ hebben en hun diensten moeten kunnen inrichten naar de eisen die hun klanten aan hen stellen.

Meerwaarde

Het is duidelijk dat de samenwerking met een grotere bibliotheek met een bredere scope en meer expertise vooral voor de HB de meeste vruchten afwerpt. Het vergroot niet alleen de expertise en de slagkracht van de HB, maar verbreedt en verdiept ook de ondersteuning die aan onderwijs (en geleidelijk aan ook steeds

meer aan onderzoek) van de HvA geboden kan worden.

Studenten en medewerkers van de UvA en de HvA hebben praktisch voordeel van de samenwerking omdat ze bij beide instellingen terecht kunnen. De fysieke collectie is voor iedereen beschikbaar en de studiefaciliteiten van beide instellingen zijn toegankelijk voor alle studenten en medewerkers.

Bij de HvA blijft het echter lastig uit te leggen waarom HvA-docenten en -studenten geen gebruik kunnen maken van de licenties die de UvA voor haar eigen studenten en medewerkers afsluit. De overeenkomsten met de uitgevers worden echter afgesloten en betaald door en voor de universiteit, terwijl de HB haar eigen licenties afsluit voor de eigen organisatie. De digitale collecties van beide instellingen verschillen overigens aanzienlijk van elkaar.

Ondanks alle verschillen tussen wo en hbo, tussen UvA en HvA en tussen de UB en de HB, zijn er vanzelfsprekend ook veel gebieden waarop belangen parallel lopen, waarop vergelijkbare taakuitvoering plaatsvindt en waarin dezelfde expertise wordt aangesproken. Door de jaren heen zijn hogescholen en universiteiten in veel opzichten naar elkaar toegegroeid.

Zo krijgt de ondersteuning van onderwijs steeds meer aandacht aan de universiteiten, terwijl er bij de hogescholen sprake is van een groeiende nadruk op onderzoek. Daardoor gaan de HB en UB steeds meer gelijksoortige taken uitvoeren. Projecten op het gebied van nieuwe informatie-diensten (zoals researchdatamanagement, virtual research environments, open leermiddelen, auteursrechteninformatiepunt) worden in toenemende mate gezamenlijk opgezet en uitgevoerd.

Het wordt steeds duidelijker dat de kolossale organisaties die de UvA en de HvA geworden zijn, sowieso een enorme diversiteit met zich meebrengen. Samen bieden de UB en HB een breed aanbod van diensten dat aansluit op de diverse behoeften van de verschillende onderdelen van de organisaties. Dat kunnen de bibliotheken samen ongetwijfeld beter dan ieder afzonderlijk.

Toekomst

Wat de toekomst brengen zal? In elk geval verdere integratie van de huidige twee bibliotheken. Dat betreft eerst en vooral het backoffice, maar waarom zou er straks niet één gezamenlijke dienst Leer/Studiecentra zijn? De snelheid en mate waarin de UB en HB één bibliotheek zullen worden, hangt verder af van de stappen die UvA en HvA zetten om hun ‘achterkanten’ meer op elkaar af te stemmen. Als de technische netwerken van beide instellingen op elkaar zijn aangesloten, de administratie volgens dezelfde lijnen verloopt en ook de overlegstructuur op elkaar wordt afgestemd, zullen ook de bibliotheken weer een volgende stap kunnen zetten. Vooralsnog blijft het een beetje ‘schaken op twee borden’. Maar gelukkig wel steeds meer met dezelfde spelregels en dezelfde openingsstrategie. <

Samenwerking universiteit en hogeschool niet altijd succesvol

Een fusie tussen hogeschool Van Hall Larenstein en Wageningen University & Research Center is in 2012 teruggedraaid. Ook de bestuurlijke integratie van de Vrije Universiteit met Hogeschool Windesheim is weer ontvlochten. In Groningen hebben universiteit en hogeschool wel gesprekken over meer

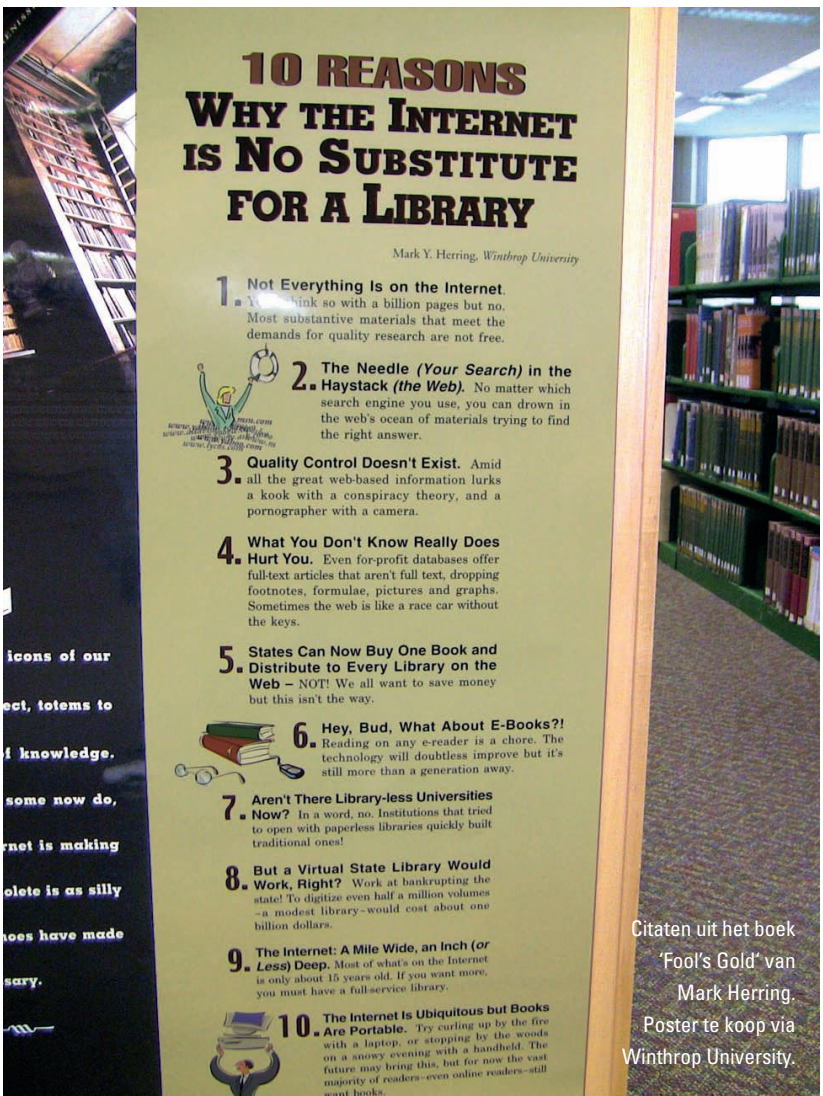
structurele samenwerking gevoerd, maar is besloten dit niet door te zetten. Zo blijft het aantal hogescholen en universiteiten dat daadwerkelijk samenwerkt, beperkt en gaat de samenwerking tussen de bibliotheken meestal niet verder dan regionale kennisdeling of gezamenlijke deelname aan projecten.

Bibliotheken worden kapot bezuinigd – en dat is deels hun eigen schuld

De overheid bezuinigt op bibliotheken. Openbare bibliotheken vangen dat op door filialen te sluiten en met uitleenautomaten en minder mensen hetzelfde te doen als vroeger. Bij wetenschappelijke bibliotheken verdwijnt alle franje en worden facultaire bibliotheken gesloten.

Jos Damen

Citaten uit het boek 'Fool's Gold' van Mark Herring. Poster te koop via Winthrop University.

De bibliotheek van de TU Delft moet terug van 18 naar 10 miljoen euro, omdat minister Bussemaker geld voor centrale taken weghaalt. UB Groningen gaat met tien mensen minder verder en sluit onder andere haar Letterenbibliotheek en ook andere wetenschappelijke bibliotheken moeten vaak fors bezuinigen. De KNAW solt al jaren met het KITLV en haar andere collecties. Triest dieptepunt is de sluiting (per augustus 2013) van de KIT-bibliotheek in Amsterdam. Die 'tropenbibliotheek' kostte bijna 5 miljoen per

jaar, maar had dan ook 10 kilometer aan collecties waarvan 1 km erfgoed – en, nog belangrijker, de bibliotheek was modern en actief. Maar het ministerie stopte de subsidie en vrijwel alle 32 personeelsleden zijn ontslagen.

Geld in overvloed

Tegelijkertijd lijken veel gemeenten wel geld te hebben voor een opvallend bibliotheekgebouw als trekker voor een bepaald gebied. Amsterdam deed dat met

de OBA aan het IJ, Den Haag met haar grote Openbare Bibliotheek aan het Spui en ook Tilburg trok recent 15,7 miljoen uit voor een bibliotheek en 'stadscampus' aan het spoor. Wat is hier aan de hand?

Oorzaken

Nederland is natuurlijk geen eiland. De problemen voor bibliotheken zijn onderdeel van een wereldwijde trend. De oorzaken zijn divers. In april 2012 was er een debat in Oxford onder de uitdagende

‘De problemen voor bibliotheken zijn onderdeel van een wereldwijde trend’

titel *Libraries are obsolete*. David R. Lankes en anderen gingen daar in debat, en de resultaten waren te lezen in de *OLA Quarterly*. Bibliotheken doen van nature drie dingen. (1) Ze verzamelen boeken en andere dingen, en met hun keuze geven ze vaak een kwaliteitsstempel. (2) Bibliotheken bewaren, en tegenwoordig doen ze dat voor zowel papieren als digitale collecties. (3) Ze ontsluiten en openbaren hun collecties, en stellen die ter beschikking van hun klanten.

Oorzaken

Bibliotheken komen in de problemen door verschillende oorzaken:

1. Veel informatie is voor iedereen op zijn pc of smartphone beschikbaar. Dat is slechts een klein onderdeel van de beschikbare informatie, maar voor veel mensen is dat gebruikersgemak voldoende om niet verder te zoeken. Google Books en e-journals nemen die bibliotheektaak over – deels aangeleverd of aangekocht door bibliotheken zelf!
2. Overheidsbezuinigingen op wetenschap en informatie komen vaak bij bibliotheken terecht. Dat is al jaren zo. In 2010 kreeg de bibliotheek van Berkeley 18 procent minder, Stanford Libraries min 15 procent. In de laatste jaren moesten veel Nederlandse bibliotheken 5 tot 20 procent bezuinigen.
3. Bibliotheken hebben slechte public relations. Dat komt deels door het ka-

rakter van de medewerkers, maar ook omdat bibliotheken te weinig hun eigen belangen verdedigen en te weinig laten zien welke rol ze in de 21e eeuw hebben. (Daarover later meer.)

4. De rol van de bibliotheek als democratisch instrument voor kennisverspreiding en intellectueel opvoeder is verleden tijd. Ook dit komt natuurlijk door internet, waardoor veel informatie digitaal voor bijna iedereen beschikbaar is. (Al weten kenners natuurlijk dat er ook veel informatie niet beschikbaar is, onder andere door copyrightbeperkingen.)
5. Bibliotheken zijn niet altijd gewend geweest om kosteneffectief en commercieel te opereren. Dat was scherp te zien bij de onderhandelingen rond elektronische tijdschriften, waar in de Verenigde Staten bij dezelfde pakketten enorme prijsverschillen waren. Harvard betaalde op een gegeven moment 10 miljoen dollar per jaar, alleen al voor elektronische tijdschriften.

Waarom zijn bibliotheken nog nodig?

1. Bibliotheken zijn nodig vanwege de aanschaf van digitale content en papieren boeken, en vooral omdat zij een kwaliteitsstempel geven: bibliotheken schaffen kwalitatief goede publicaties aan. Daar zullen ze scherper zelf naar moeten kijken, in plaats van dat uit handen te geven aan boekhandels en brokers. Kijk goed naar het eigen profiel en naar de doelgroep en richt je daar op.
2. Bibliotheken zijn nodig als bewaarders en als collectief geheugen. Dat geldt zowel voor papieren archieven als voor muziek, film en digitale collecties en websites.
3. Ook belangrijk is de rol als intermediair (OB's) en als research partner (UB's). Een informatierol voor maatschappelijke organisaties, hulp voor laaggeletterden, alert services en virtual research environments (VRE's). Daarmee kan een bibliotheek ook het gebruik van de eigen collecties verbeteren.
4. Door speciale collecties, lokale archieven en streekcollecties in te zetten in de omgeving en in het onderzoek. De overheid ziet in deze barre tijden cul-

tuuroverdracht en erfgoed wat minder zitten, maar de belangstelling bij het publiek is er gelukkig wel.

5. Wetenschappelijke bibliotheken moeten een actieve rol spelen in open access en onderzoekers helpen bij het open online beschikbaar stellen van hun publicaties. Die rol als uitgever is voor zowel de schrijvers als de lezers nuttig.
6. Bibliotheken spelen een positieve rol bij de beschikbaarstelling van informatie waar niet iedereen toegang toe heeft. Denk aan recent werk dat voor particulieren te kostbaar is (juridische en medische werken). Denk ook aan het ‘gat van de eeuw’: boeken van de laatste jaren zijn wel beschikbaar, maar die van de honderd jaar daarvoor veel slechter. Vooral copyright werkt beperkend op de uitgave van boeken van de laatste honderd jaar, zoals recent onderzoek van Paul Heald (Illinois) aantoonde. Zijn steekproef lijkt te laten zien dat er via Amazon evenveel boeken uit de jaren 1880-1890 als uit de jaren 1980-1990 beschikbaar zijn, en volgens hem speelt het copyright daarbij een beperkende rol.

De bibliotheek overbodig?

Als bibliotheken rustig blijven doen wat ze de afgelopen anderhalve eeuw deden, zijn ze binnen tien jaar verdwenen. Om te overleven bij teruglopende financiering door de overheid moeten bibliotheken dingen gaan doen die passen bij het huidige informatieaanbod en toegespitst zijn op hun doelgroep en op de collecties die ze beheren. <

Jos Damen is hoofd bibliotheek en IT van het Afrika-Studiecentrum.

Literatuur

-] *De bibliotheek van het KIT: heden en toekomst. Eindrapport van de Commissie Ontheemde Collecties*, 1 april 2013. [Amsterdam], 2013
-] R. David Lankes: ‘Libraries are obsolete’. In: *OLA Quarterly*, (The Advocacy Issue), Summer 2012, Vol.18, 2.
-] Andrew Odlyzko: *Open Access, library and publisher competition, and the evolution of general commerce*. (Febr. 4, 2013)
-] *UK Survey of Academics 2012*. Ithaca, JISC & RLUK, 2012
-] Paul J. Heald: *How Copyright Makes Books and Music Disappear (and How Secondary Liability Rules Help Resurrect Old Songs)*. July 2013. tinyurl.com/nuhbtff.

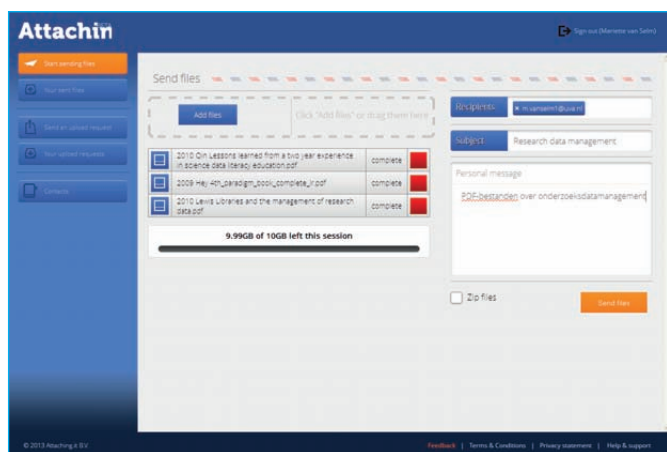

Krijg je vaak de melding dat een bestand te groot is om via e-mail te versturen? En vind je een kopie maken op cd, dvd op usb-stick omslachtig of onwenselijk? Dan biedt een **online file transfer-dienst** uitkomst.

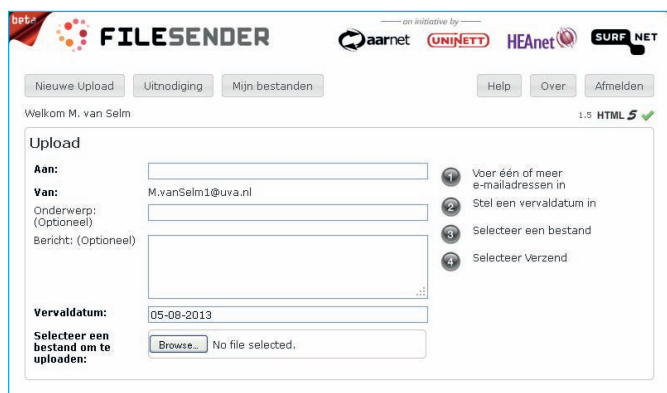
Door: Mariëtte van Selm

www.wetransfer.com

attaching.it

filesender.surfnet.nl

Het basisprincipe is eenvoudig: je uploadt een bestand naar de website in kwestie en geeft het mailadres van de ontvanger op, waarna de ontvanger een mailtje krijgt met daarin een link voor het downloaden van het bestand. De webdiensten verschillen van elkaar in maximum toegestane bestandsgrootte, het aantal bestanden dat je ineens mag uploaden, het aantal ontvangers, de verloopdatum van de downloadlink en de noodzaak om al of niet eerst een account te openen.

WeTransfer

Hét adres voor snel, makkelijk en veel is WeTransfer: zonder account verstuurt je kosteloos maximaal 2GB aan bestanden ineens. Je bepaalt zelf hoe je de ontvanger laat weten dat voor hem of haar een bestand klaarstaat: via een e-mail van WeTransfer (maximaal 20 ontvangers) of via een verkorte downloadlink die WeTransfer voor je genereert en die je in bijvoorbeeld een privébericht op Facebook of Twitter plakt. De link werkt zeven dagen, daarna verwijdert WeTransfer de bestanden van zijn servers.

Bij WeTransfer kun je meer bestanden ineens uploaden zonder er eerst zelf een zip-bestand van te hoeven maken. WeTransfer zorgt ervoor dat de ontvanger de door jou geüploade bestanden als één zip-bestand kan downloaden.

Attaching.it

Als WeTransfer niet voldoet, is Attaching.it (bèta), voorheen stuurdiesshit.nl, een goed alternatief: uploads mogen 10GB groot zijn en worden pas na tien weken van de server verwijderd (of zoveel eerder als je dat zelf doet). Een account is vereist, maar het aanmaken daarvan

is gratis; inloggen met Facebook of Dropbox is ook mogelijk. Attaching.it stottert wel af en toe, Internet Explorer lijkt de minst verstandige browserkeuze.

Bij Attaching.it bepaal je, als je meer bestanden ineens uploadt, zelf of daarvan een zip-bestand gemaakt wordt. In je account kun je zien of en wanneer de ontvanger je bestand(en) geopend heeft.

Een optie die WeTransfer niet biedt, is die van een *upload request*: iemand een verzoek sturen om één of meer bestanden te uploaden. De ontvanger kan via de website van Attaching.it het gevraagde uploaden zonder een account te hoeven openen. Jijzelf krijgt bericht dat aan je verzoek voldaan is en kunt de bestanden downloaden via jouw account.

FileSender

Wie werkt bij een instelling die bij SURFnet is aangesloten, kan gebruik maken van FileSender (bèta). Daarmee e-mail je één tot 25 geadresseerden ineens een link naar één bestand van maximaal 100GB. De link blijft ten hoogste zeven dagen geldig, je krijgt zelf een cc van de mail die verstuurd wordt.

Ook bij FileSender kun je iemand een uitnodiging sturen waarmee hij of zij FileSender eenmalig kan gebruiken, bijvoorbeeld om jou een bestand te sturen dat te groot is voor andere *file transfer*-diensten; laat hen wel even weten dat die uitnodiging – onderwerp: 'FileSender: Voucher' – mogelijk in zijn of haar junkmailfolder belandt. <

Mariëtte van Selm is informatie-specialist bij de Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam.

Een uitzondering is niet snel gemaakt

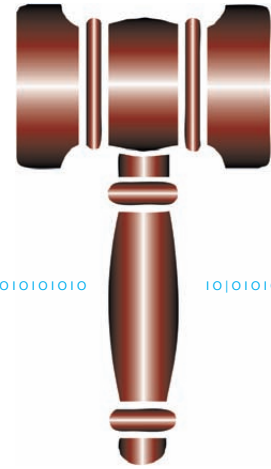
Door: Raymond Snijders

Is het lezen van een digitaal (studie)boek een fluitje van een cent? Niet voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden, blinden en dyslectici. Zij lopen al vele jaren tegen allerlei technische problemen aan, omdat ze voor het lezen speciale hardware en software nodig hebben. Het allergrootste probleem: het zeer kleine aanbod van geschikte informatiedragers waaruit ze kunnen kiezen. In de meeste gevallen staat auteursrechtwetgeving het wereld-

wijd toe om voor mensen met een handicap een kopie van een beschermd werk te maken – veelal een arbeidsintensief proces omdat een boek ingescand, omgezet of ingesproken moet worden. Helaas is het niet toegestaan zo'n nieuw ontstaan werk vervolgens te verspreiden en te delen met anderen. Daardoor blijft deze activiteit meestal beperkt tot persoonlijke initiatieven. Het opbouwen van een nationale of wereldwijde collectie informatiedragers ten behoeve van

slechtzienden, blinden of dyslectici is zo goed als onmogelijk. Om hier iets aan te doen is vele jaren gewerkt aan een verdrag dat de toegang tot gepubliceerde werken voor mensen met een visuele beperking moet garanderen. In een complex traject mochten alle lidstaten via de World Intellectual Property Organisation (WIPO) – onderdeel van de Verenigde Naties – hun zegje doen. Met het verdrag wilden de deelnemende landen het mogelijk maken dat boeken kunnen worden uitgewisseld en verspreid over de landsgrenzen heen. Tegelijkertijd diende het verdrag de eigen auteursrechtelijke belangen te beschermen.

Afgelopen juni is dit traject afgesloten met een diplomatieke conferentie. Na tien dagen onderhandelen over 37 ingebrachte bezwaren konden alle lidstaten zich uiteindelijk vinden in een definitieve formulering van het verdrag. De *Marrakesh Treaty to Improve Access to Published Works for Persons who are Blind, Visually Impaired, or otherwise Print Disabled* is na meer dan twintig jaar overleg een feit. De deelnemende landen committeerden zich in hun auteurswetgeving een uitzondering op te nemen die het mogelijk maakt om zonder toestemming van rechthebbenden beschermde werken in een geschikt formaat beschikbaar te maken voor mensen met een visuele beperking. Ook is het expliciet mogelijk beschermde werken aan te passen als dat nodig is om ze geschikt te maken. De nieuw ontstane werken mogen wereldwijd verspreid worden, zolang dat maar niet op commerciële basis gebeurt. Denk nu niet dat mensen met een

‘Mensen met een visuele beperking kunnen nog niet de vlag uithangen’

visuele beperking de vlag uit kunnen hangen. Eerst moet het verdrag nog geratificeerd worden in de deelnemende landen.

Nederland zal pas volgend jaar tekenen. Daarna start er een ratificatieprocedure en wordt gekeken hoe de uitzondering in de Nederlandse Auteurswet een plek kan krijgen. Het huidige artikel 15i – dat voorziet in de toestemming om een kopie te maken ten behoeve van mensen met een handicap – gaat dan hoogstwaarschijnlijk op de schop. Geen gemakkelijke klus, want eerst moeten er nog allerlei vragen beantwoord worden. Blijft er sprake van een billijke vergoeding zoals nu het geval is? Welke organisatie gaat die vergoeding innen? En hoe wordt de beschikbaarheid van geschikte informatiedragers daadwerkelijk geregeld?

Tja, iedereen is het nu eindelijk met elkaar eens over de noodzaak van een uitzondering. Maar het zal nog vele jaren duren voordat die uitzondering ook echt in de wet een plek heeft gekregen. <

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim.

advertentie

Tijdelijke versterking nodig binnen uw informatieafdeling?

DETACHERING

Reekx
www.reekx.nl

Foto: Mariëke Kramer

Wim Botha, Composite Self-Portrait II. 2010.
55e Biënnale, Zuid-Afrikaans paviljoen

Fries Museum in Leeuwarden

events, etc.

31 augustus & 1 september •**MANUSCRIPTA OP DE UITMARKT •**

Opening van het nieuwe boekenseizoen
• Amsterdam • www.manuscripta.nl

2-6 september • XXIV INTERNATIONAL

CIPA SYMPOSIUM • Recording,
Documentation and Cooperation
for Cultural Heritage • Straatsburg
• www.cipa2013.org

12-13 september • INFORMATIE AAN

ZEE 2013 • Tweejaarlijks congres van
VWBAD • Oostende • www.vbad.be

22-26 september • INTERNATIONAL

**CONFERENCE ON THEORY AND
PRACTICE OF DIGITAL LIBRARIES (TPDL)**
• Valetta (Malta) • www.tpd12013.info

26 september • SEMINAR

INFORMATIE- EN RISICOMANAGEMENT
• Alphen aan den Rijn • nvba-info.nl

3 oktober • BRABANTSE ARCHIVARISSEN-

DAG • Tilburg • www.vbad.be

3 en 4 oktober • MUSEUMCONGRES

2013: 'DWARSVERBINDEN. Strategische
& onverwachte samenwerkingen binnen
en buiten de museumsector' •
's Hertogenbosch • www.museumcongres.nl

Meer events op

www.informatieprofessional.nl

exposities

Kwaliteit en imago

Wat is de specifieke kennis van de
informatieprofessional? Hoe kan
je die het beste actueel houden?
En hoe maak je aan anderen (col-
lega's, werkgever) duidelijk dat je
een kei in je vak bent? Die vragen
komen op 19 september aan bod
in twee parallele workshops, geor-
ganiseerd door KEI, in de Univer-
siteitsbibliotheek Utrecht (Uithof).
Aansluitend vindt de opening van
het KEI-ip beroepsregister (Kwaliteit
en Imago van de informatieprofes-
sional) plaats.

www.kei-ip.nl

**Informatie-
maatschappij
van 2023**

Het Lectoraat Digital Archiving &
Compliance van de Hogeschool van
Amsterdam organiseert op 2 okto-
ber in Theater van 't Woord (Open-
bare Bibliotheek Amsterdam) het
congres 'De informatiemaatschap-
pij van 2023'. Sprekers bieden be-
zoekers een blik in het jaar 2023.
Wat is dan bijvoorbeeld de rol van
informatie? Welke technologieën
worden daarvoor aangewend? En
wat is de invloed van informatie en
technologie op economie, onderwijs
en zorg?

www.digitalarchiving.nl

La Biënnale di Venezia

Het thema van de 55ste Biënnale
voor hedendaagse internationale
kunst 2013 in Venetië (nog tot 25
november) luidt 'Il Palazzo Enciclo-
pedico'. Curator Massimiliano Gi-
oni heeft binnen dit kader veel kunst
met/over/van boeken en bibliothe-
ken bijeen weten te brengen, vooral
in het *Arsenale*. Ook de deelnemende
landen hebben in de paviljoens in de
Giardini en op verschillende locaties
in de stad zelf het boek een promi-
nente en vaak verrassende plaats ge-
geven. Zie voor meer foto's ook www.informatieprofessional.nl/Bijdragen.
www.labiennale.org

Visible faces

De tentoonstelling 'Visible Faces'
toont een reeks portretten en video-
beelden van Turkse homo's, lesbien-
nes, biseksuelen en transgenders,
gemaakt in Amsterdam en Istanboel.
Journalist Cigdem Yuksel wil de zicht-
baarheid van Turkse LHBT'ers bevor-
deren en het taboe binnen de Turkse
gemeenschap over dit onderwerp ter
discussie stellen. De beelden zijn tot
26 oktober te zien in het Internatio-
naal Homo/Lesbisch Informatiecen-
trum en Archief (IHLIA) op de 6e ver-
dieping van de Openbare Bibliotheek
Amsterdam.

www.ihlia.nl

Fries Museum

Op 13 september opent koningin
Máxima het nieuwe Fries Museum in
Leeuwarden, gebouwd dankzij een
particulier mecenaat van 18 miljoen
euro. Het museum presenteert
Friesland in al z'n geledingen, van
iconen als de Elfstedentocht en
Mata Hari tot het werk van Friese
en (inter)nationale kunstenaars. Het
Fries Verzetsmuseum maakt onder-
deel uit van het Fries Museum.

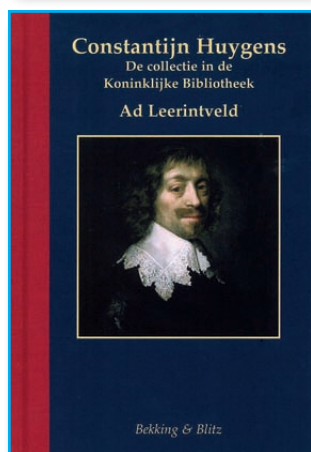
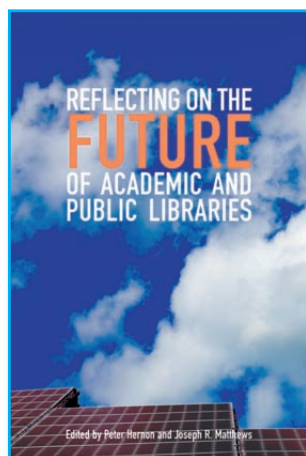
www.friesmuseum.nl

**Afschaffing slavernij
herdacht**

Op verschillende plekken in Neder-
land is er aandacht voor de herden-
king van 150 jaar afschaffing slaver-
nij (1863-2013). Zo presenteert
het Zeeuws Archief in Middelburg
twee exposities. 'Aan boord van een
slavenschip' (tot eind 2013) brengt
met vooral archiefstukken het ver-
loop van een slavenreis in beeld.
Daarnaast is er de fototentoonstel-
ling 'Reis langs de Surinamerivier'
(tot 12 oktober). Tot eind oktober
besteedt ook De Verdieping van Ne-
derland, de gezamenlijke tentoon-
stellingsruimte van het Nationaal
Archief en de KB, aandacht aan de
afschaffing van de slavernij.

www.zeeuwsarchief.nl,

www.deverdiepingvannederland.nl

Constantijn Huygens en toekomstvisie op de bibliotheek

Bien étonnés de se trouver ensemble? Een collectie van een 17e-eeuwse Grote Nederlander en een Amerikaanse toekomstvisie op bibliotheken hebben op het eerste gezicht weinig met elkaar te maken. Maar voor bibliotheken zijn speciale collecties net zo belangrijk als digitale toepassingen. In de zevende aflevering van een serie combinatiebesprekingen schenkt Jos Damen weer aandacht aan digitale én fysieke collecties.

Door: Jos Damen

Reflecting on the future of academic and public libraries | Ed. by Peter Heron and Joseph R. Matthews | London: Facet Publishing | 2012 | ISBN 9781856049481 | € 65 | 256 blz. | Waardering: ●●●○○

Ad Leerintveld | Constantijn Huygens | De collectie in de Koninklijke Bibliotheek | Amersfoort: Bekking & Blitz uitgevers | 2013 | ISBN 9789061094678 | € 10 | 128 blz. | Waardering: ●●●○○

Constantijn Huygens schreef drie tot vier brieven per dag. Hij overleed in 1687 op 90-jarige leeftijd. Vermoedelijk schreef hij in zijn leven dus meer dan 70.000 brieven, en hij ontving er ongeveer 30.000. 7.000 van die brieven zijn bewaard gebleven, waarvan de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag er 1.800 in haar bezit heeft. De rest ligt vooral in de Leidse universiteitsbibliotheek. De Koninklijke Bibliotheek heeft van Constantijn Huygens een veelzijdige collectie bij elkaar verzameld: handschriften, een dagboek, reisjournaalen, bijzondere drukken, ontwerpen en tekeningen. Tot 10 september is een klein deel daarvan op een tentoonstelling in de KB te zien.

Vader Huygens

Tegelijkertijd verscheen een charmant boekje over de Huygenscollectie in de KB, geschreven door Ad Leerintveld. Deze handzame uitgave is uitgekomen in de Miniatuurenreeks van Bekking & Blitz en laat 34 bijzondere stukken zien, met

een afbeelding en een toelichting. Het boekje leest aangenaam en de toelichting is geschreven door een kenner, ook al is er in de tekst soms wat verdubbeling met het algemene deel over Constantijn Huygens. Huygens was een zeer veelzijdig mens: diplomaat, staatsman en dichter. Hij schreef muziek en voedde zijn kinderen even veelzijdig op. Zoon Christiaan werd nog beroemder dan zijn vader, onder andere vanwege zijn sterrekundige blik en de ontdekking van de maan Titan bij Saturnus. In de Grote Kerk in Den Haag is nog tot 30 augustus een tentoonstelling over vader Constantijn en zoon Christiaan te bezichtigen.

John Donne

Constantijn Huygens is in Engeland beroemd vanwege de publicatie van zijn vertalingen van de prachtige gedichten van John Donne, nog voordat die in het Engels gepubli-

ceerd werden. Huygens had zelf waarschijnlijk 10.000 boeken in zijn bezit, die na zijn dood zijn verkocht. Inmiddels zijn er 200 exemplaren opgespoord. Ontdekt u een boek met op de titelpagina in handschrift *Constanter*, meld dat dan via www.leidenuniv.nl/fsw/verduin/constanter.

Toekomstvisie

Een heel ander karakter heeft het boek *Reflecting on the future of academic and public libraries* dat onder auspiciën van de American Library Association is verschenen. Het boek probeert bibliotheken in de economische recessie en de veranderende informatieomgeving nieuwe wegen te laten zien. Dat doet het boek voor universitaire, maar zeker ook voor openbare bibliotheken.

Trends en scenario's

Het boek presenteert in negen hoofdstukken trends, scenario's en

vele praktische toepassingen. De doelgroep is de geïnteresseerde bibliothecaris, maar ook voor medewerkers in staffuncties en directies van bibliotheken is dit boek lezenswaardig.

Bibliotheek in telefooncel

De praktische toepassingen zijn heel divers. Bij Rutgers University in de VS krijgen alle nieuwe studenten en medewerkers een persoonlijke bibliothecaris toegewezen, bij wie ze 24 uur per dag via e-mail of sms terecht kunnen voor vragen. Iedereen krijgt algemene, maar ook persoonlijke tips en alerts. De Dibrary in Seoul, een digitale bibliotheek, geeft haar gebruikers 'computing facilities' en toegang tot een archief met ebooks. De Phone Booth Library in het Engelse Westbury-sub-Mendip is 's werelds kleinste bibliotheek - in een afgeschreven telefooncel. Biblioburro in Colombia levert plattelandsdorpen vanaf twee ezels boeken en biedt aardrijkskundelessen aan.

Serieuze

Ook serieuze academische oplossingen komen aan bod. Uiteraard diverse toepassingen van open access-publicaties, maar ook de bijzondere aanpak van Pam Sandlian-Smith die sinds 2007 met haar revolutionaire *Anythink Libraries* de omgeving van Thornton, Colorado, met nieuwe ideeën overstroomde. Niet elke bibliotheek speelt het klaar om met 100.000 boeken 1,7 miljoen uitleningen te realiseren! Hoe? Lees www.anythinklibraries.org of dit boek. <

Jos Damen is hoofd van bibliotheek en IT bij het Afrika-Studiecentrum in Leiden.

KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

Foto: Gordon M Robertson

KNVI Onderwijs en Onderzoek

De KNVI-afdeling OenO richt zich op informatieprofessionals die werken in wetenschappelijke, hoger onderwijs- en speciale (wetenschappelijke) bibliotheken. Om onze vakkennis up-to-date te houden, staan in onze activiteiten deskundigheidsbevordering en kennisuitwisseling centraal.

Zo kun je als OenO-lid meedoen aan Meet the Expert-sessies rond actuele onderwerpen en kijkjes in de keuken bij innovatieve bibliotheken en instellingen. Ook kun je deelnemen aan werkgroepen rond gespecialiseerde onderwerpen. Of ga mee met een van onze – zeer gewaardeerde – buitenlandse studiereizen.

Houd je vakkennis bij en word nu lid.

Ga naar knvi.net/onderwijs-en-onderzoek

KNVI Jaarcongres 2013

Op het KNVI Jaarcongres 'Hoera, een InformatieProfessional' op 14 november in Nieuwegein organiseert OenO tracks over vrije informatieprofessionals en radicale keuzes.

> VRIJE DATA, VRIJE INFORMATIEPROFESSIONALS

Welke kansen liggen er voor bibliotheek en informatieprofessional op het gebied van vrije informatie, open kennis en vrije beschikbaarheid van data? En welke eisen worden er gesteld aan de zogenaamde 'vrije informatieprofessional'? Deze vragen staan centraal in de track 'Vrije informatieprofessionals', met medewerking van Jeroen de Boer (Bibliotheekservice Fryslân) en Edwin Mijnsbergen (M.I. Webwerk).

In de ochtend gaat Peter Gorgels (internetmanager @rijksmuseum) in op het project Rijksstudio, 's middags praat Brewster Kahle (Internet Archive) via Skype over contextualisering van (bibliotheek) data en competenties van medewerkers. Frank Huysmans en Marina Noordegraaf leiden de paneldiscussie over dit thema.

> RADICALE KEUZES

Ria Paulides licht de radicale keuze van Hogeschool InHolland toe om de bibliotheekcollectie alleen nog digitaal beschikbaar te stellen. Nog zo'n radicale keuze: de Universiteitsbibliotheek Utrecht laat discovery voortaan over aan de markt/cloud (zoals Google en Web of Science). Simone Kortekaas van de Universiteitsbibliotheek Utrecht belicht deze keuze.

Wat betekent dit soort beslissingen voor informatieprofessionals? Praat mee onder leiding van Hilde van Wijngaarden (HvA) en Raymond Snijders (Hogeschool Windesheim).

KNVI Jaarcongres
14 november 2013

Profiteer tot 27 september
van earlybird korting!

www.knvi.info

van
~~€ 95~~
voor
€ 75

Meet the Expert: Zijn we al digitaal genoeg?

In de OenO Meet the Expert-bijeenkomst van december komen meerdere bibliotheken aan het woord

die experimenteren met ebookpakketten, PDA en digitale studieboeken. Ontdek, denk en praat mee

in december! Houd knvi.net/agenda-knvi/ in de gaten voor de definitieve aankondiging van deze bijeenkomst.

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Dimitri Tokmetzis (1975) wordt dataredacteur bij het nieuwe journalistieke initiatief De Correspondent. Hij was hoofdredacteur/dataredacteur bij weblog Sargasso.

Wat doet een datajournalist?

Een datajournalist ontsluit digitale data, maakt die 'schoon' en analyseert die data om er sporen in te vinden naar verhalen of om verhalen te ondersteunen.

Wat is het belang van datajournalistiek?

In een tijd dat steeds meer informatie uit digitale bronnen komt, heb je journalisten nodig die die bronnen kunnen ontsluiten. Je hebt mensen nodig die de kracht en zwakten kennen van data – want data vertellen zelden een helder verhaal. Je hebt mensen nodig die data kunnen losweken uit hun bronnen, opschonen, analyseren en visualiseren. De meeste journalisten kunnen dit niet. Wat dat betreft loopt de journalistiek erg achter ten opzichte van andere sectoren.

Wat is het verschil tussen je baan bij Sargasso en die bij De Correspondent?

Ik zie veel gelijkenissen, al is het platform van De Correspondent groter. Bovendien is het professioneler opgezet. In mijn nieuwe functie zal ik meer tijd hebben om dieper te graven. Verder zal ik mijn collega's ondersteunen: bij Sargasso werkte ik veelal voor mezelf of met een vaste redacteur bij ANP.

Zijn er genoeg open databronnen?

Nee. Er zijn veel meer databronnen dan wat nu beschikbaar is. Er wordt gelukkig steeds meer openbaar gemaakt, maar vaak niet in een werkbaar (*machine readable*) formaat. Of er wordt slechts een deel vrijgegeven (bijvoorbeeld de laatste vijf jaar van een dataset). Op dat punt is er nog veel meer te doen.

Heeft de journalist een alternatief?

Voor de databronnen? Nee. Je kunt de Wet openbaarheid van bestuur toepassen, maar dat kan een behoorlijk frustrerende procedure zijn. Onlangs lag ik nog met de gemeente Utrecht in de clinch omdat ze data niet wilde vrijgeven in een elektronisch format – alleen een lijst op papier. Dat heeft tot een rechtszaak geleid en die hebben we deels verloren.

Welke data zou je het liefst als eerste ontsloten willen zien?

'Je hebt mensen nodig die data kunnen losweken uit hun bronnen, opschonen, analyseren en visualiseren'

Meer financiële informatie bijvoorbeeld, zoals de uitgaven van ministeries en gemeenten. Ook zou ik graag toegang krijgen tot de data van LinkedIn, om sociale netwerkanalyses te kunnen uitvoeren. Dat ligt nu nog tamelijk gecompliceerd.

Welke studie heb je gedaan?

Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen en een post-doctorale opleiding journalistiek. Momenteel volg ik verschillende cursussen (Python, MySQL).

Je allereerste baan?

Verslaggever bij het *Utrechts Nieuwsblad*.

Wat is je favoriete site of weblog?

De sites die ik dagelijks bezoek zijn The Economist, The New York Times en Sargasso.

En je favoriete literaire werk?

The Information van James Gleick (hoewel dat non-fictie is). Fictie: misschien wel *Anthem* van Neal Stephenson.

Welk ebook las je het laatst?

The Emperor of all Maladies – A Biography of Cancer. Ik onderzoek momenteel data over kanker en wil wat meer achtergrondinformatie.

Welk papieren boek las je het laatst?

Bad Pharma van Ben Goldacre – over de misdadigheden en gedragingen van de farmaceutische industrie.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

Nee, net zomin als de papieren krant of tijdschrift.

En welke elektronische publicatie las je het laatst?

The Economist.

De beste elektronische uitgave die je kent?

ProPublica – goede journalistiek, lekker nerderig.

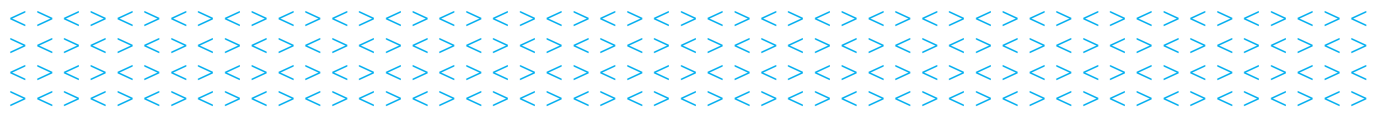
Je favoriete vrijetijdsbesteding?

Lezen.

Wat zou je willen doen als je geen journalist was?

Ik zou wel bij de recherche willen.

Prisma's pitch 2013

Prisma richt zich op ondernemende professionals in de media- en informatiesector. Jaarlijks organiseert deze afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals (KNVI) een pitch, waarbij diegene met het meest innovatieve, professionele en realiseerbare idee, een geldprijs wint om dit idee naar een hoger plan te tillen.

KBenP hostte tijdens het KBenP zomerevent, op 27 juni jl. in het Kurhaus te Scheveningen, Prisma's pitch 2013. 's Morgens beoordeelde een vakjury zes ideeën op innovatie, professionaliteit en realiseerbaarheid. Aan het eind van de middag werd voor een groot publiek de winnaar van de pitch bekendgemaakt: een groep van zeven deeltijdstudenten van de

HvA-opleiding Media, Informatie en Communicatie. Zij hebben 5.500 euro gekregen om hun concept 'DIME' verder te ontwikkelen. De KNVI legde 2500 euro bij, het resterende deel kwam van de sponsors Reekx en Stichting GO Fonds. De publieksprijs ging naar Mirjam Eikelboom voor haar concept 'Daders vinden met Datamining'. www.prisma.nl

HvA-studenten slepen hoofdprijs in de wacht

DIME moet een revolutie ontketenen in de wereld van persoonlijke gegevens delen.

'Het uitgangspunt van DIME is dat je met persoonlijke data geld kunt verdienen. Verkoop je persoonlijke informatie, zorg ervoor dat deze up-to-date is en controleer waar je gegevens worden gebruikt,' vertelt Fabiënne Koning namens de groep van zeven deeltijdstudenten van de opleiding Media, Informatie en Communicatie aan de Hogeschool van Amsterdam. 'Op deze manier weet je waar je "eerlijke data" zijn en welk bedrag je daarvoor kunt vragen.'

Het idee voor DIME ontstond tijdens

de studiemodule 'Ondernemen in de informatiesector', verzorgd door Erwin la Roi en Daphne Depassé. Koning: 'Wij denken dat veel bedrijven zullen kiezen voor "fairtrade" data. Het ethisch handelen wordt immers steeds belangrijker. Wanneer klanten weten dat de data op een eerlijke wijze verkregen is, draagt dit bij aan een beter imago van het betreffende bedrijf.'

'Het businessplan voor DIME gaan we nu verder uitwerken. Ook zijn we op zoek naar investeerders,' aldus Fabiënne Koning.

Publieksprijs naar Mirjam Eikelboom

Mirjam Eikelboom (1966) won de Prisma's pitch publieksprijs met het concept 'Daders vinden met Datamining'. Met een pilot wil ze homoseksuele asielzoekers uit Oeganda helpen de daders te vinden die hen in het thuisland hebben mishandeld.

'Je leest in de media over de problemen in de wereld. En je vraagt je dan wel eens af hoe je als privé-persoon de helpende hand zou kunnen bieden. Ik realiseerde me dat ik mezelf die vraag nog nooit had gesteld als professional, als tiptop opgeleide archivaris. Vanuit dat idee is "Daders vinden met Datamining" ontstaan,' aldus Mirjam Eikelboom. Ze heeft een eigen bedrijf, Archiveren.org genaamd.

Een paar jaar geleden is Eikelboom begonnen met vrijwilligerswerk voor vluchtelingen. Ze helpt advocaten door bijvoorbeeld medische informatie op te vragen of literatuurstudies te doen naar de achtergronden van een vluchtverhaal. 'Ik ontdekte dat een groep gay Oegandese asielzoekers "klem" zit in Nederland. Het Hof van Justitie in Luxemburg gaat hen waarschijnlijk asiel geven omdat ze gay zijn, maar hun verhaal dat ze mishandeld of gemarteld zijn wordt niet geloofd. Dat doet deze mensen veel pijn. En de daders blijven vrij rondlopen.'

Het concept 'Daders vinden met Datamining' werkt als volgt: de per-

Foto: Menno Janssen

Mirjam Eikelboom

soonsinformatie van een slachtoffer wordt vervangen door een 'profiel' en zijn verhaal wordt in een op te zetten archief opgeknipt in incidenten. Deze krijgen afzonderlijke metadata. Eikelboom: 'Hiermee is anonimiteit en onherkenbaarheid van het slachtoffer gewaarborgd. In theorie maakt dit het ook mogelijk om bijvoorbeeld in gegevens van de IND te kunnen dataminingen. Bij toepassing op grotere schaal zullen de daders steeds duidelijker in beeld komen. De Oegandese overheid kan dan bijvoorbeeld met deze informatie geconfronteerd worden.' Hoe Eikelboom het archief verder kan uitbouwen, zal van de financiering afhangen. 'Ik ben in gesprek met een aantal partijen over ondersteuning voor deze plannen.'

Foto: Menno Janssen

Boven v.l.n.r. Aarnout Mettes (1985), Martijn van Moock (1987), Guido Tol (1974) en onder v.l.n.r. Fabiënne Koning (1989), Sanne Leeuwenkamp (1984), Mariska van Bohemen (1988) en Valerie van der Klift (1989)

Frank Huysmans

Bijziende blind

De Noorderlingen, een film van Alex van Warmerdam. Nog nooit gezien? Beslist doen. Plaats van handeling: een nooit afgebouwde, afgelegen woonwijk begin jaren zestig naast een aangeplant dennenbos. Meesterlijk: de scènes waarin postbode Plagge, gezeten aan de rand van een bosvijver, met een fluitketel op een houtvuurtje de nog door hem te bezorgen brieven opentooft en leest. Waarna hij ze weer dicht-

Amerikaanse sector Checkpoint Charlie een spandoek met 'Your privacy ends here'. En op de door Obama eerder zo geliefde sociale media ging een foto van hem rond met een kleine blonde knul. Tekstballon bij knul: 'Mijn vader zegt dat u ons online bespioneert.' Tekstballon Obama: 'Hij is je vader niet.'

Trek je het snuffelen in andermans privacy ver genoeg door, dan wordt het vanzelf absurd-komisch. Maar het lachen is burgers en veiligheidsdiensten in de wereld inmiddels wel vergaan. Negentien burgerrechtenorganisaties hebben de NSA aangeklaagd wegens het schenden van een van de grondrechten, de vrijheid van verzameling en organisatie. Overal in de vrije (lees: de zich vrij wanende) wereld ligt de werkwijze van de veiligheidsdiensten onder een vergrootglas. Leidende vraag: staan ze nog onder democratische controle of zijn we aan het afglijden naar een nieuw soort totalitarisme?

De vertrouwenscrisis roept de vraag op of we wel goed genoeg beseffen hoe groot de politieke en economische belangen zijn bij de wereldomspannende informatiestromen. En of het recht wel voldoende weerstand kan bieden aan die belangen. In een doorzicht essay trekt Evgeny Morozov recent een interessante parallel tussen de ecologische problematiek en die van de privacy. Zoals we vroeger giftige stoffen door de gootsteen kieperden, weten we nu dat we daarmee onze leefomgeving en dus onszelf schaden. Onze omgang met informatie moet dezelfde ethische dimensie krijgen, aldus Morozov. Informatievaardig en mediawijs moeten we zijn bij het whatsappen, skypen en gmailen. Om te voorkomen dat we net als de boswachter uit *De Noorderlingen* van bijziend geheel blind worden. <

'Trek je het snuffelen in andermans privacy ver genoeg door, dan wordt het vanzelf absurd-komisch'

likt en terug in de tas stopt. Zo komt hij te weten dat de zwaar bijziende boswachter onvruchtbaar is. Deze Anton Derkinderen doet verwoede pogingen de postbode op heterdaad te betrappen. Aanvankelijk is de postbode hem te slim af en roept vanuit een boom: 'Lief jagertje! Maak me dan een kindje!' Later krijgt de boswachter hem toch te pakken. Maar met de spionerende postbeambte loopt het uiteindelijk beter af. Het is de jager die blind wordt.

De Noorderlingen dus. De film schoot me weer te binnen toen de Amerikaanse president onlangs in Berlijn was. Edward Snowden was de weken ervoor flink aan de bel gaan hangen. De *Guardian* en de *Washington Post* deden de rest en onthulden PRISM, een gigantisch digitaal observatieprogramma van de Amerikaanse National Security Agency (NSA). De arme Obama – *yes we scan!* – moest met hangende pootjes en de staart tussen de benen naar, *of all places*, *Stasi-Hochburg* Berlijn. Daar hing bij de toegangspoort tot de vroegere

Frank Huysmans is redacteur van InformatieProfessional, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

**> BOEKEN- EN
ABONNEMENTENSERVICE**

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Ilge Subscription Management

Postbus 87592
1080 JN Amsterdam
Tel 020-6441842
Fax 020-6444412
info@ilge.nl
www.ilge.eu

subscription management

ILGE is al meer dan 25 jaar de meest persoonlijke, betrouwbare partner in abonnementenbeheer. Zowel openbare bibliotheken als medische en bedrijfsbibliotheken genieten van onze deskundige dienstverlening en scherpst mogelijke prijzen.

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

information delivery

LM Information Delivery is al sinds 1972 een toonaangevende leverancier van informatiediensten. Een professionele klantenservice en geavanceerde technologische oplossingen vormen de basis van onze bedrijfsactiviteiten.

Van Dijk Zakelijk

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088-2345900
Fax 030-6386958
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl

Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementenpakket en boekbestellingen aan Van Dijk Zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

**> CONSULTANCY
> ADVIESBUREAUS**

Infomare

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Reekx

Peizerweg 87
9727 AH Groningen
Tel 050-3124618
Fax 050-3120592
www.reekx.nl

> ICT DIENSTVERLENING

BeeSmart

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl

BeeSmart is een innovatief ICT-bedrijf met unieke oplossingen voor o.a. cashless dienstverlening, outsourcing, compleet beheerde diensten op het gebied van gaming en wifi, maar ook oplossingen voor printing en telefonie.

> INFORMATIEPROVIDERS

> HOSTS

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

> OPLEIDINGEN

> CURSUSSEN

> BIJSCHOLING

Erasmus Academie

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260, Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

HvA / Archiefschool

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> PERSONEEL

> WERFING & SELECTIE

> DETACHERING

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
Fax 010-2060261
www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Peizerweg 87
9727 AH Groningen
Tel 050-312 46 18
Fax 050-312 05 92
www.reekx.nl

> SOFTWARE

Adlib Information Systems

Postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

**Infor Library
and Information Solutions**

Pettelaarpark 103
5216 PR 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Librix

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

> UITGEVERS

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding van uw bedrijf? Bel Bart van der Wal bij Acquire Media op 038-4606384 of mail bvdwal@acquiremedia.nl.

Zinio - 's werelds grootste kiosk- en e-tijdschriftendatabank

Rolling Stone voor muzikliefhebbers? The Economist, Science of misschien de Cosmopolitan, Marie Claire, National Geographic, Men's Health, Elle, Apple Magazine, Yachting of Newsweek? Waarom zou u meer betalen voor de aanschaf?

Zinio is gemaakt voor gebruikers. Dankzij de aantrekkelijke, moderne interface en supereenvoudige toegang tot de populairste tijdschriften op internet, kreeg Zinio in een recordtijd de meeste nieuwe lezers. Zinio is nu ook in Europa te koop, exclusief via LM Information Delivery.

Het digitale aanbod is goed leesbaar. Gebruikers kunnen zoeken, de inhoud delen en opslaan. Lezers kunnen met Zinio wisselen tussen publicaties en zowel artikelen als interactieve grafieken, geanimeerde illustraties of video's bekijken. De bibliotheek biedt dankzij Zinio honderden van de meest populaire digitale titels aan, wat erg aantrekkelijk is voor nieuwe gebruikers.

Contact: info@LMinfo.nl, www.LMinfo.nl

LM Information Delivery

LM Information Delivery biedt kostenefficiënte en tijdbesparende oplossingen in abonnementenbeheer voor meer dan 10.000 klanten in heel Europa waaronder: universiteiten en onderzoeksinstituten, ziekenhuizen en medische bibliotheken, openbare bibliotheken, (semi)overheidsorganisaties en bedrijven. Behalve abonnementenbeheer bieden wij onze klanten ook databanken, e-books en Electronic Resource Management oplossingen. LM Information Delivery is in 1972 opgericht en de belangrijkste bedrijfswaarden zijn professionele dienstverlening aan klanten, in combinatie met geavanceerde technologie. LM Information Delivery heeft vestigingen in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Zweden, Finland, Estland, Denemarken en de Verenigde Staten.

LM
information delivery